

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Sanni Suortti

Kuinka toimintarajoitteisuus huomioidaan keikkapaikoilla Suomessa?

Opinnäytetyö
Kevät 2025
Kulttuurituottaja (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Kulttuurituottaja (AMK)

Tekijä: Sanni Suortti

Työn nimi alaotsikoineen: Kuinka toimintarajoitteisuus huomioidaan keikkapaikoilla Suomessa?

Ohjaaja: Satu Lautamäki

Vuosi: 2025

Sivumäärä: 48

Liitteiden lukumäärä: 2

Yhteiskunta moninaistuu, ja inklusiivisuuteen kiinnitetään yhä enemmän huomiota. Esteettömyys- ja saavutettavuusteemat ovat myös sen vuoksi ajankohtaisia kulttuuri- ja musiikkialalla. Esteettömyyteen liittyy yhä ennakkoluuloja ja asenteita, joita tulisi purkaa keskustelua herättämällä ja tietoisuutta levittämällä. Liveala tarvitsee yhä enemmän tietoa ja ymmärrystä, jotta moninaisia yleisöjä osattaisiin kohdata ja palvella paremmin.

Tässä opinnäytetyössä esteettömyyttä tarkasteltiin toimintarajoitteisuuden näkökulmasta. Toimintarajoitteisuus on laaja käsite, ja se on selkeyden vuoksi rajattu tässä työssä liikunta-, näkö- ja kuulovammaan. Teoriaosuudessa selvitetään esteettömyyteen liittyviä keskeisiä käsitteitä, tarkastellaan esteettömyyslainsäädäntöä sekä esteettömyyden nykytilaa keikkapaikoilla. Tutkimuksessa on käytetty sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää, jotka tässä työssä olivat kysely ja teemahaastattelut. Kysely toteutettiin verkkokyselynä, ja siihen vastauksia tuli yhteensä 74 kappaletta. Teemahaastatteluisissa haastateltavina oli kolme keikoilla kävijää, joilla jokaisella on jokin toimintarajoite.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että erityisesti liikkumiseen apuvälineitä käyttävät kokevat fyysisen ympäristön esteettömyydessä haasteita. Tulokset vaihtelivat hieman eri keikkapaikoilla, mutta yleisellä tasolla toivottiin enemmän huomiota muun muassa istumapaikkoihin ja selkeisiin esteettömyystietoihin. Haastattelujen tuloksissa korostui toimintarajoitteisten ihmisten kohtaaminen tavallisina ihmisinä ja yksilöinä. Toimintarajoitteisilla ihmisillä on erilaisia tarpeita, joten on mahdotonta sopeuttaa tiloja täysin kaikille sopiviksi. Turvallisuusriskeihin puuttuminen hyödyttää kuitenkin kaikkia asiakkaita. Tutkimuksen tuloksissa toivottiin myös toimintarajoitteisten osallistamista tapahtuma-alaan niin vähemmistöryhmiin kuuluvina artisteina kuin myös asiantuntijakouluttajina.

¹ Asiasanat: esteettömyys, musiikkiklubit, vammaisuus, moninaisuus, asiakaskokemus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Culture and Arts, Cultural Management

Author/s: Sanni Suortti

Title of thesis: How are people with disabilities being considered at music clubs in Finland?

Supervisor(s): Satu Lautamäki

Year: 2025

Number of pages: 48

Number of appendices: 2

Our society is becoming increasingly diverse, and people are more aware of inclusivity. As a result of that, accessibility is also a very important subject in the field of culture and music. There are still a lot of prejudices and negative attitudes with accessibility that need to be dismantled through spreading awareness and open discussion. The whole live music industry needs more knowledge and understanding to be better at reaching and serving diverse audiences.

This thesis examines accessibility from the perspective of people with disabilities. For the sake of clarity, this thesis focuses on physical, visual and hearing impairments. In the theoretical section there are key concepts related to accessibility explained and accessibility legislation reviewed. The theoretical section also looks at the current state of accessibility at music clubs. In the study of this thesis there were both qualitative and quantitative research methods used. The survey was conducted online and received a total of 74 responses. In addition to the survey, three people with disabilities were interviewed.

The research showed that individuals who are using mobility aids, experience challenges with the physical accessibility of music clubs. In general, respondents are hoping that there would be more attention paid to things like seating options and clear information about accessibility. The interviews highlighted the importance of seeing people with disabilities as ordinary individuals and unique people. People with disabilities have different needs so it's impossible to make the physical environment fully suitable for everyone. However, reducing safety risks benefits all customers. The results also show that people with disabilities should be seen more in the music industry – as artists and educators.

¹ Keywords: accessibility, music clubs, disability, variety, customer experience

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuvioluettelo	6
Käytetyt termit ja lyhenteet.....	7
1 JOHDANTO	8
1.1 Työn tavoitteet.....	9
1.2 Elävä musiikki toimialana	10
2 ESTEETTÖMYYS	11
2.1 Esteettömyys ja saavutettavuus käsitteenä.....	11
2.2 Keikkakokemukseen vaikuttavat toimintarajoitteet	12
2.2.1 Liikuntarajoite.....	12
2.2.2 Näkörajoite.....	13
2.2.3 Kuulorajoite.....	14
2.3 Valtioneuvoston asetus esteettömyydestä	14
2.4 Yhdenvertaisuuslaki ja YK:n yleissopimus	16
3 ESTEETTÖMYYS KEIKKAPAIKOILLA	18
3.1 Esteettömyyden nykytilanne.....	18
3.2 Fyysinen ympäristö	18
3.3 Asenteet	20
3.3.1 Design for all.....	21
3.3.2 Turvallisemman tilan periaatteet	22
4 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTTAMINEN.....	24
4.1 Tutkimuksen tavoitteet	24
4.2 Tutkimusmenetelmät.....	24
4.3 Kyselytutkimus	25

4.4	Teemahaastattelut.....	27
4.5	Tutkimuksen eettisyys	27
5	TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	29
5.1	Kyselytutkimuksen tulokset	29
5.2	Haastattelujen tulokset	35
5.2.1	Liikuntarajoitteisen oikeus valita paikkansa	36
5.2.2	Vammaiset taiteilijat yhdenvertaisina esiintyjinä	37
5.2.3	Vammaisen ihmisen kohtaaminen	39
5.3	Johtopäätökset.....	41
6	POHDINTA	43
	LÄHTEET	45
	LIITTEET	48

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Vastaajien eri toimintarajoitteet (N=74).....	29
Kuvio 2. Vastaajan tieto induktiosilmukan olemassaolosta keikkapaikalla (N=74).....	31
Kuvio 3. Vastaajien tieto turvallisemman tilan periaatteiden käytöstä keikkapaikalla (N=74).....	32
Kuvio 4. Keikan katsominen pyörätuolipaikalta tai -korokkeelta (N=74).....	33
Kuvio 5. Vastaajien tieto esteettömän WC:n olemassaolosta keikkapaikalla (N=74).....	34

Käytetyt termit ja lyhenteet

DfA	Design for all tarkoittaa suomeksi kaikille sopivaa suunnittelua. Tavoitteena on luoda palvelusta mahdollisimman käytettävä kaikille.
Esteettömyys	Kaikenlaisten ihmisten huomioiminen fyysisessä ympäristössä, kuten rakennetussa ympäristössä, julkisissa kulkuvälineissä ja ulkoalueilla.
Keikkapaikka/venue	Elävän musiikin tapahtumia järjestetään tilassa, jota kutsutaan keikkapaikaksi eli venueksi. Usein tapahtumaorganisaatio vastaa tilan toiminnasta, vuokraten sitä tarvittaessa muille tapahtumajärjestäjille.
Moninaisuus	Jokaisella ihmisellä on monia ominaisuuksia, joiden eroja kunnioitetaan myönteisessä ja turvallisessa ilmapiirissä.
Toimintarajoitteisuus	Kyvyttömyyttä tai vähäistä kykyä vähintään yhdessä perustoiminnossa: näkö, kuulo, käveleminen, keskittyminen ja muistaminen, puhuminen, itsestään huolehtiminen. Tässä opinnäytetyössä toimintarajoitteisuutta käsitellään liikunta-, näkö- ja kuulovamman näkökulmasta.
Ableismi	Yhteiskunnallinen ajatus siitä, että vammattomuus on normi. Vammaisuus määrittyy ei-normaaliksi, ja se aiheuttaa syrjintää vammaisia kohtaan.

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan sitä, kuinka toimintarajoitteisuus on huomioitu pienillä keikkapaikoilla ja venueilla. Opinnäytetyössä käsitellään moninaisuutta ja esteettömyyttä sekä niiden merkitystä musiikkitapahtumissa. Moninaisuus tarkoittaa sitä, että huomioidaan ja kunnioitetaan erilaisista taustoista tulevia ihmisiä. Jokainen tuntee olonsa turvallisiksi ja sellaiseksi, että saa olla täysin oma itsensä turvallisessa ympäristössä. Live- ja tapahtuma-alalla työskennellessä kohtaa monenlaisista taustoista tulevia ihmisiä. On tärkeää tietää, millä tavoin esimerkiksi erilaisia yleisöjä tulisi kohdata ja minkälaista sisältöä kullekin yleisölle tulee tuottaa.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii LiveFIN ry. LiveFIN ry on elävän musiikin edunvalvontajärjestö (LiveFIN, 2025). Järjestö "edustaa musiikkitapahtumien järjestäjiä, klubeja ja keikkapaikkoja, konsertti- ja kulttuuritaloja, rytmimusiikkifestivaaleja sekä elävän musiikin välittäjäporrasta – ohjelmatoimistoja, agenteja ja managereja. Yhdistyksen toimintaa on edunvalvonta, tiedonjako ja -keruu, alan kehittäminen ja sisäisen keskustelun ylläpitäminen sekä kansainvälinen yhteistyö."

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia ja selvittää, mikä on esteettömyyden nykytilanne keikkapaikoilla Suomessa niiden asiakkaiden näkökulmasta, jotka esteettömyyttä tarvitsevat. Tavoitteena on selvittää, minkälaisia ongelmia esteettömyyteen liittyy, ja pyrkiä etsimään niihin ratkaisuja. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on löytää musiikkialalle ratkaisuja ja keinoja, joilla toimintarajoitteisuus voitaisiin huomioida paremmin musiikkitapahtumissa.

Opinnäytetyö alkaa aiheeseen liittyvien käsitteiden avaamisella. Esteettömyys ja saavutettavuus ovat käsitteitä, jotka usein yhdistetään toisiinsa, mutta ne tarkoittavat kuitenkin eri asioita. Tässä opinnäytetyössä keskitytään etenkin esteettömyyden käsitteeseen, sillä se on keskeisempi opinnäytetyön tutkimuksessa.

Aihetta tutkitaan empiirisen kyselytutkimuksen sekä teemahaastattelujen avulla. Kyselyn tavoitteena on selvittää, minkälaisia kokemuksia toimintarajoitteisilla asiakkailla on

musiikkitapahtumista keikkapaikoilla Suomessa. Tutkimuksen myötä kartoitetaan, minkälaisia ongelmakohtia esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyy tällä hetkellä ja kuinka niitä voitaisiin ratkaista. Teemahaastattelujen myötä aiheeseen syvennyttään paremmin ja kuullaan näkemyksiä toimintarajoitteisilta asiakkailta itseltään. Kolmen eri teemahaastattelun myötä voidaan tarkastella esteettömyyttä niin liikunta-, näkö- kuin kuulorajoitteisenkin asiakkaan näkökulmasta.

1.1 Työn tavoitteet

Tämän opinnäytetyön päätavoitteena on tutkia, minkälaisiin esteettömyyden ongelmiin tai haasteisiin liikunta-, näkö- ja kuulovammaiset asiakkaat törmäävät musiikki- ja tapahtumialalla. Opinnäytetyön empiirisessä tutkimuksessa keskitytään erityisesti asiakaskapasiteetiltaan noin alle 1000 asiakkaan keikkapaikkoihin ja venueihin. Toimintarajoitteisuudella tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä etenkin liikunta-, näkö- ja kuulovammaisia ihmisiä. Toimintarajoitteisuus voi käsittää myös muita rajoitteita, mutta tässä työssä ne on selkeyden vuoksi rajattu.

Opinnäytetyön taustalla on tarve lisätä aiheeseen liittyvää keskustelua sekä löytää ratkaisuja esteettömyyden haasteisiin. Työn yhtenä tavoitteena on toteuttaa kysely- ja haastattelututkimus, jonka tarkoituksena on saada aiheeseen liittyvää tietoa liikunta-, näkö- ja kuulovammaisilta asiakkailta itseltään. Tällöin myös ratkaisuehdotukset ovat sellaisia, mitä asiakkaat itse toivovat. Työn toisena tavoitteena on löytää ratkaisuja keikkapaikoille, joilla ne voisivat kehittää esteettömyysohjeitaan ja toimintamallejaan. Toimintarajoitteisten asiakkaiden kokemuksia analysoimalla voidaan herättää keskustelua live- ja tapahtumialalla. Esteettömyyteen liittyvä lainsäädäntö on epämääräinen, ja sen muuttaminen vaatii aktiivisempaa keskustelua myös poliittisella tasolla. Olemme menossa kohti moninaisempaa ja inklusiivisempaa yhteiskuntaa, jolloin myöskään esteettömyyteen liittyvät asiat eivät saa jäädä huomioimatta.

1.2 Elävä musiikki toimialana

Live-musiikki herättää tunteita ja luo yhteisöllisyyttä sekä tarjoaa kuulijoille mahdollisuuden taiteen kokemiseen kaikessa aitoudessaan (ClubLiberte, 2025). Aitous tekee elävästä musiikista todella vaikuttavaa. Esiintyjän ja yleisön välisestä vuorovaikutuksesta kumpuaa live-musiikin voima. Keikoilla koetaan ainutlaatuisia hetkiä, jotka jäävät mieleen pitkäksi aikaa. Vuorovaikutuksen myötä syntyy myös yhteisöllisyyden tunne, ja kuuntelija voi tuntea olevansa osa jotakin suurempaa. Live-musiikilla on vahva vaikutus tunteisiin, sillä nostaa mielialaa ja lievittää stressiä. Live-musiikki on kuuntelukokemuksen lisäksi yhteisöllinen ja elämyksellinen hetki.

LiveFIN ry on edunvalvontajärjestö, joka edustaa suomalaista elävän musiikin toimialaa (LiveFIN, 2025). Se kerää säännöllisesti tietoa elävän musiikin alan tunnusluvuista vuosittain toteutetun toimialatutkimuksen sekä joka toinen vuosi julkaistun elävän musiikin yleisökyselyn eli barometrin kautta. Viimeisimmässä LiveFINin julkaisemassa toimialatutkimuksessa kerättiin vuoden 2023 elävän musiikin toimijoiden tunnuslukuja.

Vuonna 2023 elävän musiikin yksityissektorin arvioitu kokonaisliikevaihto oli 453 miljoonaa euroa (LiveFIN, 2024). Music Finlandin vastaava arvio on 327,9 miljoonaa euroa. Lukujen eron selittää se, että LiveFINin arvio ottaa laajemmin huomioon elävän musiikin eri tulolajit, joita ovat lipputulojen lisäksi myös esimerkiksi ravintolamyynä ja markkinointiyhteistyö.

Keikka- ja konserttipaikkojen osuus kokonaisliikevaihdosta on 40 % (LiveFIN, 2024). Noin 90 prosenttia Suomen elävän musiikin tapahtumapaikoista on varsin pieniä keikkapaikkoja, joiden musiikkitapahtumiin liittyvä liikevaihto on reilusti alle miljoonan. Valtaosalle ravintolatoiminta on osa kannattavuutta.

Tulevaisuus huolettää keikka- ja konserttipaikkoja (LiveFIN, 2024). Erityisesti hintojen nousu huolestuttaa, sillä se vaikuttaa merkittävästi kuluttajien ostovoimaan. Hintojen nousun taustalla on nousevat artisti- ja tuotantokustannukset sekä lippujen arvolisänveron nousu. Hintojen nousu vaikuttaa suoraan myös keikkapaikkojen tarjonnan moninaisuuteen, sillä toimijoiden riskinotto kyky heikkenee.

2 ESTEETTÖMYYS

2.1 Esteettömyys ja saavutettavuus käsitteenä

Käsitteet esteettömyys ja saavutettavuus kulkevat käsi kädessä. Esteettömyydellä tarkoitetaan pääasiassa fyysistä ympäristöä, kuten ulkoalueita, rakennuksia ja julkisia kulkuneuvoja (Kurppa, i.a.). Saavutettavuudella tarkoitetaan taas ”aineetonta” ympäristöä, kuten verkkosivuja, tietoja, palveluja ja asenteita. Yhteistä näille käsitteille on se, että molempien ympäristöjen tulisi olla kaikkien saavutettavissa riippumatta ihmisen toimintakyvystä.

Saavutettavuus on myös oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta digitaalisissa palveluissa (Selovuo, 2019, s.13–15). Se ei ole vain verkkojulkaisujen ominaisuus, vaan se on ymmärrettävä laajasti koskemaan kaikkea viestintää ja palveluja. Saavutettavuuden kohderyhmiin kuuluvat ihmiset ovat kuluttajia siinä missä muutkin. Ellei henkilö vammansa vuoksi saa hänelle oikeasti kuuluvaa palvelua, on kyse kansalaisten eriarvoisesta kohtelusta.

Fyysinen ympäristö on ”esteetön silloin, kun se on kaikkien käyttäjien kannalta toimiva, turvallinen ja miellyttävä käyttää” (Tamminen ym., 2017). Esteetön ympäristö edistää aktiivista elämäntapaa ja mahdollisuutta osallistua yhteiskunnan toimintaan, tehdä työtä, opiskella ja harrastaa. Kansainvälinen ISA-tunnus merkitsee tilaa, reittiä tai ympäristöä, joka soveltuu liikkumisesteiselle. Esteettömyys painottaa ympäristöjen ja palvelujen toimivuutta etenkin liikunta- ja toimintarajoitteisten ihmisten kannalta.

Yhdessä saavutettavuus ja esteettömyys purkavat sitä yhteiskunnallista prosessia, jossa vammaisuus syntyy (Tawast & Leinonen, 2024, s.128). Ne ovat keinoja, joilla voidaan purkaa ableistisia rakenteita. Esteellinen ympäristö estää ihmisiä toimimasta yhteiskunnan täysivaltaisina jäseninä. Toisaalta muutkin ihmiset kuin apuvälineiden käyttäjät hyötyvät ympäristön esteettömyydestä (mts.131). Hyödyllisiä ovat esimerkiksi pienet tasoerot, tasaiset ja luistamattomat pintamateriaalit, kaiteet ja muut tukirakenteet sekä riittävän väljät tilat ja selkeät reitit.

2.2 Keikkakokemukseen vaikuttavat toimintarajoitteet

Tämä opinnäytetyö käsittelee toimintarajoitteisuutta erityisesti fyysisten rajoitteiden näkökulmasta. Tutkimusta on tehty pääasiassa liikunta-, näkö- ja kuulorajoitteisille keikkapaikojen asiakkaille. Aihe on tärkeä, sillä erityisesti näille asiakkaille esteettömyyden huomiointi keikkapaikoilla vaikuttaa heidän keikkakokemukseensa merkittäväällä tavalla. Toimintarajoitteista voidaan käyttää tässä työssä myös sanaa *vamma*.

2.2.1 Liikuntarajoite

Liikuntavammaisuus on vammaisuuden muodoista yleisin (Malm ym., 2006, s. 253). Ihmisen liikkumista voivat rajoittaa monet tekijät, jotka voivat olla lyhytaikaisia, tilapäisestä sairaudesta tai vammasta johtuvia tai pitkäaikaisia liikkumista vaikeuttavia vammoja, esimerkiksi tapaturmasta johtuvat sekä synnynnäiset kehityshäiriöt ja -vauriot. Henkilö, joka ei kykene liikkumaan itsenäisesti tai ilman apuvälineitä, voidaan määritellä liikuntavammaiseksi. Liikuntavamma, joka voi olla myös synnynnäinen, rajoittaa usein esimerkiksi voimantuottoa, liikkumisnopeutta, tasapainoa, ulottuvuutta, taakkojen käsittelyä ja molempien käsien käyttöä. Muita oireita ovat esimerkiksi väsymys, heikentynyt lämmönsietokyky tai lihaskrampit.

CP-vamma on ”yksilöllinen oireyhtymä, joka vaihtelee lievästä toimintahäiriöstä vaikeaan monivammaisuuteen” (Malm ym., 2006, s. 278). Se on kuitenkin aina liikunta- tai toimintavamma. Yleisin lapsuudessa diagnosoitu pitkäaikaista ja säännöllistä kuntoutusta edellyttävä oireyhtymä on CP-vamma (Cp-liitto, i.a.). Cp-vammadiagnoosin saa vuosittain noin 100–200 lasta Suomessa. Ihmisiä, joilla on cp-vamma, on Suomessa noin 6000–7000. Cp-vamma johtuu vaurioista aivojen liikettä, asentoa ja tasapainoa säätelevissä osissa. Aivovaurion laajuus, sijainti ja ajankohta, jolloin vaurio on syntynyt, vaikuttavat oireisiin. Aivovaurio syntyy sikiökaudella, synnytyksen aikana tai viimeistään varhaislapsuudessa.

Cp-vamman oireet ovat monimuotoiset (Mehiläinen, i.a.). Cp-vammaan liittyy usein motoristen häiriöiden lisäksi häiriöitä aistitoiminnoissa, havaintokyvyssä tai kommunikoinnissa sekä epilepsiaa ja toissijaisia tuki- ja liikuntaelinongelmia. Cp-vamman oireita muun

muassa heikko raajojen ja liikkeiden koordinaatio, poikkeava lihasjänteisyys, lihasten heikkous, lihasten jäykkyys eli spastisuus, vapina ja tasapainovaikeudet.

Cp-vammaisen lapsen kuntoutus on usein tiivistä ja moniammatillista (Lappalainen, i.a.). Tavoitteena on saada kehittyvä hermosto toimimaan mahdollisimman hyvin. Kuntoutus tapahtuu lastenneurologian erikoisalan lisäksi lapsen arjen toiminnoissa kotona, päiväkodissa ja koulussa. Lapsuusiän jälkeen toimintakyvykuntoutus keskittyy esimerkiksi liikerojoitteiden, spastisuuden ja kipujen torjumiseen ja saavutetun toimintakyvyn tukemiseen. CP-vamman kuntoutus voi sisältää esimerkiksi neurologista fysioterapiaa, allasterapiaa, toimintaterapiaa ja puheterapiaa (Mehiläinen i.a.).

2.2.2 Näkörajoite

Näkövammaisen ihminen voi olla heikkonäköinen tai sokea (Näkövammaisten liitto, 2025). Sokeana pidetään henkilöä, joka ei pysty liikkumaan tuntemattomassa paikassa näön turvin. Suurin osa näkövammaisista on ikääntyneitä, sillä monen näkövamman taustalla olevat sairaudet liittyvät ikääntymiseen. Näkövamma voi olla myös seurausta onnettomuudesta tai perinnöllisestä sairaudesta. Suomessa on arviolta noin 55 000 näkövammaista, joista suurin osa on iäkkäitä ja heikkonäköisiä. Silmänpohjanrappeuma on yleisin näkövamman aiheuttaja Suomessa. Myös diabeteksestä johtuvat silmänpohjamuutokset ja silmänpainetauti voivat aiheuttaa näkövammaa.

Henkilöä, jonka paremman silmän näöntarkkuus on parhaalla mahdollisella silmä- tai piilolasikorjauksella alle 0,3, pidetään näkövammaisena (Terveyskylä, 2019). Tärkeä osa näkökykyä on myös näkökentän laajuus. Jos molempien silmien yhteinen näkökenttä on alle 20 astetta, täyttyvät sokeuden kriteerit. Täydellinen sokeus on kuitenkin harvinaista (Näkövammaisten liitto, 2024). Sokeat voivat nähdä valon lisäksi myös hahmoja. Henkilö, joka on menettänyt esimerkiksi suuntausnäön vieraassa ympäristössä ja lukunäön, mutta saattaa pystyä lukemaan erityisapuvälineitä käyttäen, määritellään toiminnallisesti sokeaksi.

2.2.3 Kuulorajoite

Yleiskäsitteenä kuulovammainen viittaa henkilöön, jolla on jonkinasteinen tai -laatuinen kuulonalennus, joka voi vaihdella lievästä huonokuuloisuudesta täydelliseen kuurouteen (Kuuloliitto, i.a.). Sosiaalisessa kontekstissa huonokuuloisena pidetään henkilöä, jolla on osittainen kuulovamma ja joka pystyy kuulemaan puhetta ja kommunikoimaan kuulokojeen avulla. Kuuroutunut on henkilö, joka on menettänyt kuulonsa kokonaan puheen oppimisen jälkeen. Kuuro puolestaan on henkilö, joka on menettänyt kuulonsa syntymästään tai varhaislapsuudessaan ja kommunikoii pääasiassa viittomakielellä.

Kuulovammalla voi olla useita syitä. Periytyvyys voi olla vallitsevaa, jolloin myös toisella vanhemmalla on kuulovika (Kuuloavain.fi, i.a.). Peittyvästi periytyvässä kuuloviassa perintötekijä tulee molemmilta vanhemmilta, jotka useimmiten itse ovat normaalikuuloisia kantajia. Sikiökehityksen aikaiset häiriöt vaurioittavat korvaa herkimmin raskauden alkupuoliskon aikana, sillä silloin korvan rakenteet ovat kehittymässä. Merkittävin sisäkorvaperäisten kuulovammojen aiheuttaja on sytomegalovirus geneettisen periytyvyyden jälkeen. Muita kuulovammojen syitä ovat auditiivinen neuropatia, jossa vika on korvan ja aivokuoren välisissä auditiivisissa radoissa, mikrotia ja atresia, jotka tarkoittavat ulkokorvan ja korvakäytävän epämuodostumista ja korvakäytävän umpeumaa, tai harvinaiset sairaudet ja vammat.

Normaalikuuloisuuden rajana pidetään 10–20 dB:n kuulon tasoa (Kuuloliitto, i.a.). Jos puhekuulon kynnystaso on laskenut n. 30 dB:n puhutaan sosiaalisen kuulemisen rajasta. Kuurouden rajana pidetään 85–90 dB.

2.3 Valtioneuvoston asetus esteettömyydestä

Invalidiliiton esteettömyysasiantuntijan J.Hätösen (henkilökohtainen tiedonanto, 28.3.2025) mukaan esteettömyyttä koskevat tietyt lainsäädännöt, mutta esteettömyyssäätely on tällä hetkellä ”löyhää ja epämääräistä”. Konkreettisia esteettömyysvaatimuksia säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa ja siihen liittyvässä valtioneuvoston asetuksessa esteettömyydestä (241/2017). Asetus koskee myös keikkapaikkoja. Uusi rakentamislaki astui voimaan 1.1.2025 (Meritähti-Lustig, i.a.). Tawastin & Leinosen (2024, s. 150) mukaan uuden

rakennuslain säätämisen yhteydessä ei kuitenkaan uudistettu esteettömyysvelvoitteita, sillä siihen ei ollut ”poliittista tahtoa”. Olennaista on tietää, että lait koskevat lähinnä vain uutta rakentamista, jolloin monet vanhat rakennukset jäävät pois esteettömyyssäätelystä.

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä on tullut voimaan vuonna 2018 (Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017). Muiden kohtien lisäksi asetuksessa on 12 § Kokoontumistilat, jossa on annettu tarkempia määräyksiä mm. äänentoisto- ja äänensiirtojärjestelmiin sekä katsomoihin liittyen. Valtioneuvoston esteettömyyteen liittyvän asetuksen sisältöä tarkastellaan tarkemmin luvussa 3.2. Hätönen (henkilökohtainen tiedonanto, 28.3.2025) painottaa, että on kuitenkin hyvä huomioida, että asetuksen kohdat ovat melko ”ohuita”, eikä niiden täytyminen vielä takaa yhdenvertaista keikkakokemusta.

Ympäristöministeriön julkaiseman esteettömyysasetuksen toimivuusarvioinnin perusteella esteettömyysasetuksen soveltamisen haasteet liittyvät tyypillisimmin soveltamisalaan, rakennukseen johtavaan kulkuväylään ja sisäänkäyntiin, oviin ja kynnyksiin sekä wc-tiloihin (Kortelainen ym., 2024, s. 10). On epäselvyyttä siitä, miten ja missä tilanteissa asetusta tulisi soveltaa tai milloin ja millä edellytyksillä vaatimuksista voi poiketa. Muun muassa rakennukseen johtavaan kulkuväylään, luiskiin ja tasanteisiin ovien edessä haetaan ja hyväksytään paljon poikkeamia.

Lisäksi toimivuusarvioinnin perusteella asetuksen soveltamisalassa nimettyjä rakennustyyppisiä ja käyttötarkoituksia tulisi määritellä nykyistä täsmällisemmin (Kortelainen ym., 2024, s. 10). Pykälää tulisi tarkentaa niin, että yleisimmin virheellisesti tulkittavat kohdat kuvaisivat vaatimuksia yksityiskohtaisemmin. Asetuksen selkeyttäminen auttaisi yhdenmukaistamaan käytäntöjä ja vähentämään tulkinnanvaraisuutta.

Kortelaisen ym. (2024, s. 56–59) mukaan esteettömyysasetuksessa painottuu liikkumisympäristön esteettömyys ja aistiympäristön esteettömyys jää liian vähälle huomiolle. Rakennetun ympäristön esteettömyydessä on puutteita erityisesti näkemisen, kuulemisen ja ymmärtämisen osalta. Osa vaatimusten noudattamatta jättämisestä tai virheellisistä tulkinnoista johtuu siitä, että ei täysin ymmärretä, mitä tarkoittaa esteetön ja kaikille sopiva

suunnittelu. Myös esteettömyysvaatimusten toteutumista on osin vaikea valvoa. Vaatimusten toteutuminen edellyttää eri osapuolilta sekä osaamista että halua puuttua havaittuihin epäkohtiin.

2.4 Yhdenvertaisuuslaki ja YK:n yleissopimus

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) kieltää syrjinnän, mihin myös esteellinen rakennus voi käytännössä syyllistyä. Inklusiivisuuteen tulisi kiinnittää enemmän huomiota myös esteettömyyden näkökulmasta, ja siksi esimerkiksi syrjintään on tärkeää puuttua. Yhdenvertaisuuslain tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014).

Yhdenvertaisuuslain mukaan:

Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakauksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 8 §)

Syrjintä on välitöntä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 10§)

Syrjintä on välillistä, jos näennäisesti yhdenvertainen sääntö, peruste tai käytäntö saattaa jonkun muita epäedullisempaan asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella, paitsi jos säännöllä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 13 §)

Henkilön tai ihmisryhmän ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä tai ihmisryhmää halventava tai nöyryyttävä taikka niitä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 14 §)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta valvoo yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvolain noudattamista yksityisessä toiminnassa sekä julkisessa hallinto- ja liiketoiminnassa (Yhdenvertaisuus ja tasa-arvolautakunta, i.a.). Muutoksenhakua esimerkiksi eri keikkapaikkojen syrjivistä käytännöistä voi hakea Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta.

Suomi ratifioi kyseisen sopimuksen vuonna 2016. Sopimuksen tavoitteena on varmistaa, että vammaiset henkilöt saavat kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet. Sopimus velvoittaa järjestämään yhdenvertaisen pääsyn fyysiseen ympäristöön, mikä tarkoittaa kaikkien oikeutta käyttää rakennettua ympäristöä. Lisäksi yleissopimus edellyttää valtioita toteuttamaan asianmukaisia toimia, joilla kehitetään esteettömyyden vähimmäisstandardeja ja -ohjeita yleisölle avoimissa tiloissa sekä valvomaan niiden täytäntöönpanoa. Esteelliset ratkaisut ovat luonteeltaan syrjiviä ja voidaan siksi nähdä ihmisoikeusrikkomuksina.

Lakien välillä on ristiriitaa. Yhdenvertaisuuslaki kieltää vammaisuuden perusteella tapahtuvan syrjinnän kaikissa tiloissa, mutta maankäyttö- ja rakennuslaki tai rakentamislaki eivät käytännössä velvoita tekemään kaikista tiloista esteettömiä (Tawast & Leinonen, 2024, s. 151). Sen vuoksi monet esteettömyysrikkomukset käsitellään yhdenvertaisuuslain nojalla. Yksityishenkilö voi tehdä valituksen esimerkiksi yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan, mutta valitusprosessit ovat usein pitkiä ja vaativat juridista asiantuntemusta sekä resursseja, joita kaikilla ei välttämättä ole. Esteettömyyslainsäädäntö tarvitsisi päivittämistä ja selkeyttämistä, jotta myös esteettömyyden valvominen olisi helpompaa eikä jäisi vain vammaisten ihmisten itsensä vastuulle.

3 ESTEETTÖMYYS KEIKKAPAIKOILLA

3.1 Esteettömyyden nykytilanne

Esteettömyyteen ja inklusiivisuuteen liittyvä keskustelu on nostanut päätään livealalla yhä enemmän viime vuosina. Monilla keikkapaikoilla on nettisivuillaan jotain tietoa esteettömyydestä, mutta useimmissa se jää vajaaksi. Useissa paikoissa kehoitetaan ottamaan etukäteen yhteyttä keikkapaikkaan ennen keikkailtaa, jotta siellä osataan mahdollisesti valmistautua etukäteen. Se on hyvä keino, mutta vaatii asiakkaalta toimenpiteitä. Tilan tarkat esteettömyystiedot helposti saavutettavissa lisäisivät esimerkiksi apuvälineen käyttäjän luottamusta ja turvallisuuden tunnetta tilaa kohtaan.

Vaikka esteettömyyttä on livealalla kehitetty, näkyy siinä edelleen puutteita kansainvälisestikin. Brittiläisessä musiikkifestivaalien esteettömyyttä tutkivassa artikkelissa todetaan, että useissa musiikkitapahtumissa esimerkiksi esteettömän WC:n ja ramppien opasteet ovat vähäisiä (Alvarado, 2022, s. 211). Paikkoja pyörätuolikorokkeelle tai -paikalle on rajoitusti eikä avustaja välttämättä pääse asiakkaansa lähelle. On myös havaittu ongelmia henkilökunnan taidoissa kohdella asiakkaita, joilla on fyysinen vamma (mts. s. 211–213). Olisi tärkeää huomioida, että myös vapaaehtoiset ja muut lyhytaikaiset työntekijät saisivat riittävä koulutusta asiakaspalvelutyöhön.

3.2 Fyysinen ympäristö

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017) on julkaistu vuonna 2018. Asetusta sovelletaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 125 §:n mukaan luvanvaraiseen uuden hallinto-, palvelu-, toimisto-, liike-, varasto-, tuotanto- ja asuinrakennuksen rakentamiseen (Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017). Asetusta sovelletaan myös edellisessä mainittujen tilojen yleisten tulojen korjaus- ja muutostyöhön, laajentamiseen, kerrosalaan laskettavan tilan lisäämiseen ja rakennuksen käyttötarkoituksen muutokseen – siltä osin kuin esteettömyyden parantaminen on rakennuksen ominaisuudet sekä toimenpiteen laatu ja laajuus huomioon ottaen

tarkoituksenmukaista. Poimin asetuksesta tärkeimpiä huomioita ajatellen keikkatilojen esteettömyyttä.

Rakennuksen esteettömyyteen liittyvän asetuksen 2 § momentissa määritetään, että rakennukseen ”on oltava vähintään 1 200 mm leveä, helposti havaittava, pinnaltaan tasainen, kova ja luistamaton kulkuväylä tontin tai rakennuspaikan rajalta sekä alueelta, joka palvelee rakennuksen käyttöä” (Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017). Mikäli kulkuväylällä on porras, sen yhteyteen on asennettava luiska tai kiinteä laite, joka mahdollistaa pyörätuolin ja pyörillä varustetun kävelytelineen käyttäjien esteettömän kulun. Jos rakennusta varten on autopaikkoja, niistä riittävän määrän, kuitenkin vähintään yhden, on oltava tarkoitettu liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön käyttöön. Momentissa on määritetty luiskaa ja autopaikkaa varten tarkat mitat ja vaatimukset. Rakennuksen ulko-oven avautumispuolen etäisyys seinän sisänurkasta tai muusta kiinteästä esteestä on oven ulkopuolella oltava vähintään 400 millimetriä. Ulko-oven edessä olevan tasanteen on oltava vähintään 1500 mm leveä ja vähintään 1500 mm pitkä.

Valtioneuvoston asetuksessa rakennuksen esteettömyydestä (241/2017) määritetään myös tarkat mitoitus- ja rakennusmääräykset rakennusten oviin liittyen. Oven yhteydessä ei saa olla tasoeroa tai kynnystä ellei se ole ääni-, kosteus- tai muiden vastaavien olosuhteiden vuoksi välttämätöntä. Tällöin kynnyksen tai tasoeron saa olla enintään 20 millimetriä korkea ja kynnyksen on muotoiltava niin, että sen voi helposti ylittää pyörätuolilla tai pyörillä varustetulla kävelytelineellä. Mikäli muussa kuin asuinrakennuksessa oleva tasoero on pienempi kuin rakennuksen kerroskorkeus, tasojen välillä on oltava portaiden lisäksi yhteys joko 2 §:n 2 momentin mukaisella luiskalla tai 7 §:n 3 momentin mukaisella hissillä tai muulla kiinteästi asennetulla henkilönostolaitteella, joka soveltuu pyörätuolin ja pyörillä varustetun kävelytelineen käyttäjille. Jos tasoero on yhtä suuri tai suurempi kuin kerroskorkeus, tasojen välinen yhteys pitää järjestää 7 §:n 3 momentin mukaisella hissillä.

Muussa rakennuksessa kuin asuinrakennuksessa on oltava sen käyttötarkoitus, toiminnalliset kokonaisuudet ja kulkuyhteyksien pituus huomioon ottaen tarpeellinen määrä tarkoituksenmukaisesti sijoitettuja WC-tiloja, jotka soveltuvat pyörätuolin ja pyörillä varustetun

kävelytelineen käyttäjille (Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017). Ne on merkittävä liikkumisesteisen tunnuksella ja niiden on sijaittava siten, ettei käyttäjän tai avustajan sukupuoli vaikuta mahdollisuuteen käyttää niitä. WC-tila on varustettava liikkumisesteiselle henkilölle sopivaksi ja kiinteät kalusteet on sijoitettava vapaaseen tilaan nähden siten, että liikkumisesteinen henkilö voi käyttää niitä.

Jos katsomossa, auditoriossa, juhla-, kokous- tai ravintolasalissa, opetustilassa tai muussa vastaavassa kokoontumistilassa tai yleisön palvelutilassa on äänentoistojärjestelmä, siinä on oltava induktiosilmukka tai muu vastaava äänensiirtojärjestelmä (Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017).

3.3 Asenteet

Tärkeä osa esteettömyyttä on sellainen asenneilmapiiri, joka huomioi erilaiset ihmiset ja heidän tarpeensa (Tawast & Leinonen, 2024, s. 133). Yksi tapa myönteisen ilmapiirin viestimiseksi on kirjata tilojen ja tapahtumien verkkosivuille yksityiskohtaiset esteettömyystiedot. Esteettömyystiedoilla tarkoitetaan tarkkaa kuvausta siitä, millainen tila on ja mitkä esteettömyyden osa-alueet siellä toteutuvat. Pelkästään lause ”Tila on esteetön” ei sisällä tarpeeksi informaatiota, jota apuvälineitä käyttävä tarvitsisi.

Valitettavasti harmittavan harva tapahtumajärjestäjä julkaisee tarkkoja esteettömyystietoja. Silloin jokainen esimerkiksi pyörätuolilla liikkuva asiakas joutuu selvittämään asian erikseen tai huonoimmassa tapauksessa jonottaa turhaan ”esteetömäksi” merkittyyn tapahtumaan, joka ei sitä ole (Tawast & Leinonen, 2024, s. 134). Esteettömyystietojen merkkäminen on tärkeää palvelua, mutta sillä on myös symbolinen merkitys. Se kertoo, että paikassa tunnustetaan vammaisten asiakkaiden tarpeet, ja luo turvallisuuden tunnetta.

Huolimatta YK:n yleissopimuksesta vammaisten ihmisten oikeuksista, vammaisten ja apuvälineitä käyttävien toimintamahdollisuudet ovat silti rajoitettuja ableismin vuoksi. Vaikka tapahtumapaikkojen esteettömyydessä on tapahtunut positiivista kehitystä viime vuosina, taide- ja kulttuuritoimintaan osallistumisen prosessi sisältää toistuvaa esteettömyydestä

neuvottelua, mikä on usein esteettömiä ratkaisuja kaipaavan asiakkaan näkökulmasta turhauttavaa ja leimaava kokemus (Ma, 2024, s. 1278). Vammaisia ihmisiä ei nähdä merkittävänä osana yleisöä tai yhteiskuntaa. Esteettömyyspalvelut yhdistetään vähemmistöryhmään, eikä niitä koeta tapahtumien järjestämisessä keskeisiksi (mts. 1288). Vammaisten ihmisten poissulkeminen taide- ja kulttuuritoiminnasta entisestään marginalisoi heidän sosiaalista läsnäoloaan ja ylläpitää ableismia (mts. 1291).

3.3.1 Design for all

Saavutettavat ja esteettömät palvelut sekä tilat parantavat huomattavasti toimintarajoitteisten asiakkaiden asiakaskokemusta ottamatta mitään pois muilta. Design for all on suunnitteluperiaate, jonka tavoite on kehittää kaikille yhteistä yhteiskuntaa (Tahkokallio, i.a.). Käytännössä tuotteet, palvelut ja ympäristöt suunnitellaan niin, että erilaisten ihmisten tarpeet on otettu huomioon. Design for all tarkoittaa suunnittelun keinoja, joilla edistetään ympäristöjen, tuotteiden ja palveluiden käytettävyyttä, saavutettavuutta ja esteettömyyttä kaikille käyttäjille. Monimuotoisuus eli diversiteetti tarkoittaa, että käyttäjien joukossa voi olla ikääntyvää väestöä, maahanmuuttajia tai ihmisiä, joiden toimintaan vaikuttaa väliaikainen tai pysyvä vamma (Tahkokallio, i.a.). Ratkaisujen tulee soveltua myös toimintarajoitteisille henkilöille ja huomioida esteettömyys.

Design for all on tarkoituksenmukainen lähestymistapa yhteiskunnassa, jonka tavoitteena on olla tasavertainen yhteiskunta kaikille (Tahkokallio, i.a.). Kaikille sopiva suunnittelu voi parhaimmillaan tehdä palvelusta tai tuotteesta selkeämmän ja helppokäyttöisen myös muille kuin erityisryhmiin kuuluville. Esimerkiksi äänikirjat ovat nostaneet suosiotaan ihan kaikissa asiakasryhmissä, myös niissä, joilla ei ole toimintarajoitteita. Näkörajoitteiselle tai ihmiselle, joka ei sairauden tai vamman vuoksi pysty pitämään kirjaa kädessään, on äänikirja erinomainen tapa kuluttaa kirjallisuutta.

Kaikille sopiva suunnittelu tarkoittaa ainoastaan ikääntyneiden tai liikkumisrajoitteisten henkilöiden huomioimista, vaan kaikkien ihmisten moninaisuuden ja toimimismahdollisuuksien huomioimista hyvin suunnitellussa ympäristössä (Kivi, 2024, s. 15). Erilaisten käyttäjien

tarpeiden huomioimisen kautta suunnittelijat, tilaajat ja toteuttavat luovat ympäristöjä, jotka edistävät osallisuutta, inklusiota ja kestävyyttä sekä parantavat kaikkien elämänlaatua. Aina sama suunnittelu ei sovi kaikille, vaan tarvitaan vaihtoehtoisia ratkaisuja.

3.3.2 Turvallisemman tilan periaatteet

Turvallisemman tilan periaatteet ovat käytännön työkalu kunnioittavan ja syrjimättömän ilmapiirin luomiseen (Assulin ym., i.a.). Sanaa ”turvallisempi” on ehdotettu sanan ”turvallinen” sijaan, koska täysin turvallista tilaa aivan kaikille ei koskaan pystytä luomaan täysin varmasti (Kulttuuria kaikille -palvelu, 2025). Käytännössä voidaan ajatella, että turvallisemmissa tiloissa henkilökunta tai tapahtuman järjestäjät ottavat vastuuta mahdollisesti syntyvistä hankalista tilanteista. Yleisiä turvallisemman tilan periaatteita ovat seuraavat:

- Kunnioitus: Kunnioitetaan toisen koskemattomuutta, joka koskee sekä fyysistä että suullista vuorovaikutusta.
- Ei pilkata: Ei käytetä halventavaa tai toiseuttavaa kieltä, sysätä syrjään tai nolata ketään puheilla, käytöksellä tai teoilla.
- Ei oleteta: Ei tehdä oletuksia kenenkään seksuaalisuudesta, sukupuolesta, kansallisuudesta, etnisyydestä, uskonnosta, arvoista, terveydestä, toimintakyvystä tai mistään muustakaan.
- Kommunikointi: Otetaan vastaan muiden mielipiteet, näkökulmat ja uudet aiheet ennakkoluulottomasti.
- Syrjintään puuttuminen: Jokaisella, joka huomaa asiatonta tai syrjivää käytöstä, on velvollisuus puuttua siihen ja raportoida asiasta eteenpäin ennalta määrätylle yhteyshenkilölle.
- Anteeksipyyntö: Pyydetään anteeksi, jos loukataan toista tahallisesti tai tahattomasti.

Turvallisemman tilan periaatteiden käyttäminen on tärkeää, sillä se viestii asiakkaalle siitä, että asiakas voi luottaa tilan olevan turvallinen. Mahdollisiin häiriötekijöihin puututaan ja niihin suhtaudutaan riittävällä vakavuudella. On olennaista, että turvallisemman tilan periaatteet otetaan konkreettisesti käyttöön, eikä vain luetella niitä keikkapaikan verkkosivuilla. Konkretiaa voidaan tukea esimerkiksi nimeämällä henkilökunnan jäsenistä häirintäyhdyshenkilön, jonka puoleen asiakas voi kääntyä, jos hän kokee tulevansa häirityksi esimerkiksi toisen asiakkaan tai henkilökunnan toimesta. Häirintäyhdyshenkilöt tukevat ja neuvovat häirintätilanteissa.

4 TUTKIMUKSEN TAVOITE JA TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimuksen tavoitteet

Empiirisen tutkimuksen tavoitteena on selvittää, kuinka toimintarajoitteiset asiakkaat kohdataan keikkapaikoilla Suomessa. Esteettömyys ja saavutettavuus ovat ajankohtaisia ja tärkeitä teemoja livealan maailmassa tänä päivänä. Tutkimuksen myötä on tarkoitus selvittää, mitä haasteita toimintarajoitteiset asiakkaat kohtaavat keikkapaikoilla, sekä etsiä näihin haasteisiin ratkaisuja. Tavoitteena on tuoda toimintarajoitteisten asiakkaiden näkemyksiä esille sekä avata keskustelua aiheesta. Erilaisia toimintarajoitteita on olemassa paljon, mutta tässä opinnäytetyössä keskitytään erityisesti liikunta-, näkö- ja kuulovammaan ja esteettömyyttä käsitellään näiden toimintarajoitteiden näkökulmasta.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tässä opinnäytetyössä on käytetty sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Mixed methods -tutkimuksessa eli suomeksi monimenetelmällisessä tutkimuksessa on kyse laadullisten ja määrällisten aineistojen ja lähestymistapojen yhdistämisestä (Åkerblad & Seppänen-Järvelä, 2024, s. 5–6). Keskeisenä määritelmällisenä kriteerinä nähdään erityyppisten aineistojen hyödyntäminen samassa tutkimuksessa. Tavallisesti se tarkoittaa kahden tai useamman aineistokokonaisuuden sisällyttämistä samaan tutkimukseen. Myös yksittäinen aineistokokonaisuus voi sisältää sekä määrällistä että laadullista aineistoa, esimerkiksi avoimia ja strukturoituja kysymyksiä sisältävä kyselyaineisto.

Kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta voidaan nimittää myös tilastolliseksi tutkimukseksi (Heikkilä, 2014, s. 15). Sen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Aineiston keruussa käytetään yleensä standardoituja tutkimuslomakkeita valmiine vastausvaihtoehtoineen. Aineistosta saatuja tuloksia pyritään yleistämään tutkittuja havaintoyksiköitä laajempaan joukkoon tilastollisen päättelyn keinoin.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta ja selittämään sen käyttäytymisen ja päätösten syitä (Heikkilä, 2014, s. 15). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään vähemmän strukturoidusti kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa ja aineisto on usein tekstimuotoista. Tietoa voidaan kerätä lomakehaastatteluiden lisäksi avoimilla, keskustelunomaisilla haastatteluilla, teemahaastatteluilla tai ryhmähaastatteluilla. Haastattelu on hyvä tiedonhankintamenetelmä, kun halutaan saada tietoa henkilöiden asenteista, mielipiteistä, kokemuksista ja havainnoista (Muotio, 2022). Puolistrukturoidussa haastattelussa eli teemahaastattelussa keskitytään tiettyihin aiheisiin ja kysymyksiin, mutta haastattelu pysyy keskustelunomaisena. Puolistrukturoidussa haastattelussa on varioinnin varaa ja myös mahdollisuus esittää alkuperäiseen suunnitelmaan kuulumattomia kysymyksiä.

Tämän opinnäytetyön tutkimuksessa on käytetty kvantitatiivisena menetelmänä kyselyä ja kvalitatiivisena menetelmänä teemahaastatteluja. Kyselyn avulla on pyritty löytämään asiakkaiden näkemyksiä eri keikkapaikoista ympäri Suomen. Teemahaastattelujen avulla on päästy lähemmäs asiakasrajapintaa ja kuulemaan näkemyksiä toimintarajoitteisilta asiakkailta itseltään. Molempien tutkimusmenetelmien myötä aiheeseen on pystynyt syventymään paremmin.

4.3 Kyselytutkimus

Kvantitatiivisena tutkimusmenetelmänä käytin tässä opinnäytetyössä kyselytutkimusta. Kyselylomake toteutettiin Webropol-alustalla ja se lähetettiin 13 eri keikkapaikkaan sähköpostin välityksellä. Näistä keikkapaikoista kuusi laittoi kyselyn eteenpäin asiakkailleen sosiaalisessa mediassa tai uutiskirjeen mukana. Valitsin keikkapaikkoja eri puolelta Suomea, jotta kyselyn otanta olisi myös maantieteellisesti laaja ja monipuolinen. Rajasin keikkapaikat niihin, joiden asiakaskapasiteetti on noin 1000 asiakasta. Näin ollen pois jäivät suuremmat konserttitalit ja areenat, ja tutkimuksessa voitiin keskittyä hieman pienempiin keikkapaikkoihin ja venueihin eri paikkakunnilla. Opinnäytetyön toimeksiannon vuoksi pyrin löytämään sellaisia keikkapaikkoja, jotka ovat LiveFIN ry:n jäseniä. Maantieteellisesti laajan

otannan ja asiakaskapasiteettirajauksen vuoksi valintaan päätyi kuitenkin myös muita keikkapaikkoja, jotka eivät olleet LiveFIN ry:n jäseniä.

Rajatun kohderyhmän vuoksi oli hieman epävarmuutta siitä, tavoitetaanko valitulla tavalla riittävästi liikunta-, näkö- ja kuulovammaisia asiakkaita. Lopulta vastauksia tuli kuitenkin 74 ja olen määrään tyytyväinen. Kysely toteutettiin anonymisti eikä vastauksia voitu yhdistää kehenkään vastaajaan henkilökohtaisesti. Vastaaja pystyi jättämään ainoastaan sähköpostiosoitteen, mikäli halusi osallistua arvontaan. Kyselytutkimuksessa oli neljätoista (14) eri kysymystä, joista osa oli valintakysymyksiä ja osa avoimia kysymyksiä. Lisäksi muutamassa kysymyksessä vastaaja sai arvioida vastauksensa numeroin. Kyselytutkimuksen myötä saatiin suuremmalta joukolta tietoa ja näkemyksiä aiheeseen liittyen ja tulokset ovat verrattavissa toisiinsa.

Ensimmäisessä kysymyksessä vastaaja valitsi keikkapaikan, jonka mukaan arvioi vastauksensa kyselylomakkeessa. Käytännössä sama vastaaja pystyi vastaamaan kyselyyn uudestaankin arvioimalla aina eri keikkapaikkaa. Kysymyksissä 2–4 selvitettiin vastaajan taustaa iän, sukupuolen ja toimintarajoitteen mukaan. Kysymyksessä 5 vastaaja arvioi yleisesti kokemustaan keikkapaikasta antaen numeroarvion. Kysymys 6 ja 7 ovat avoimia, ja niissä vastaaja voi kertoa kokemuksensa onnistumisista ja kehittämisen kohteista esteettömyyden näkökulmasta. Kysymyksessä 8 vastaaja saa arvioida numeroarvioin sitä, kuinka hyvin keikkapaikan henkilökunta hänet kohtasi. Seuraavat kysymykset 9–13 olivat valintakysymyksiä, joissa kartoitettiin sitä, oliko kävijällä mukanaan avustaja tai opaskoira, oliko keikkapaikalla induktiosilmukka ja pyörätuolikoroke sekä esteetön WC, sekä kartoitettiin, tiesikö vastaaja niiden olemassaolosta. Näin saatiin tietoa siitä, kuinka hyvin esteettömyyteen liittyvät ohjeet ja opasteet ovat tavoittaneet asiakkaat. Viimeisessä kysymyksessä vastaaja sai kirjoittaa avoimeen vastaukseen muita ajatuksiaan siitä, mitä keikkapaikoilla voitaisiin tehdä paremmin, jotta keikkakokemus olisi esteettömyyden näkökulmasta miellyttävämpi. Viimeisessä kohdassa sai jättää sähköpostiosoitteensa, mikäli halusi osallistua arvontaan.

4.4 Teemahaastattelut

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusaineisto perustuu tässä opinnäytetyössä kolmeen teemahaastatteluun. Puolistrukturoidulle haastattelulle ominaisesti valitsin haastattelun kysymykset ja aiheet etukäteen, mutta tilaa oli myös tarkentaville lisäkysymyksille haastattelun edetessä keskustelunomaisesti. Yksi haastatteluista toteutettiin kasvotusten ja kaksi muuta Teams-haastatteluina. Hyödynsin kaikissa haastatteluissa samoja runkokysymyksiä, mutta kysymysten järjestys ja muotoilu vaihtelivat. Vastaja sai myös avoimesti kertoa ajatuksiaan aiheeseen liittyen kysymysten ulkopuolelta. Valitsin haastateltaviksi henkilöitä, joilla on liikunta-, näkö- tai kuulovamma ja jotka käyvät usein keikoilla. Halusin haastatella juuri heitä, joilla on omakohtaista kokemusta aiheesta ja jotka haluavat jakaa näkemyksiään.

Tässä opinnäytetyön tutkimuksessa haastateltavat esiintyvät anonymisti ja heidät esittään tekstissä koodein H1, H2 ja H3. Ensimmäinen haastateltavani oli pyörätuolilla liikkuva, joten keskityimme haastattelussa esteettömyyteen erityisesti liikuntarajoitteisuuden näkökulmasta. Toinen haastateltavani oli kuuro ja viittomakielinen, joten keskustelu painotui esteettömyyteen kuulemisen näkökulmasta. Kolmas ja viimeinen haastateltavani oli sokea henkilö, joka on toiminut keikkapaikoilla niin asiakkaan kuin artistinkin roolissa. Halusin haastatella henkilöitä jokaisesta valitsemastani toimintarajoitteisuuden ryhmästä, jotta saisin tutustuttua aiheeseen paremmin mahdollisimman monesta eri näkökulmasta. Jokaisella haastateltavallani on erilaisia haasteita keikoilla käydessään, joten mielestäni oli tärkeää käsitellä aihetta monista eri näkökulmista. Haastateltavat työskentelevät erilaisissa rooleissa luovalla alalla, joten haastattelujen moninaisuus toteutuu silläkin saralla ja vastauksiin saatiin monenlaista ammatillista näkemystä.

4.5 Tutkimuksen eettisyys

Monimenetelmällistä tutkimusotetta voi perustella sillä, että määrällisten ja laadullisten aineistojen ja lähestymistapojen yhdistäminen auttaa rakentamaan tutkittavasta ilmiöstä kokonaisvaltaisemman kuvan kuin lähestymistapojen soveltaminen yksinään (Åkerblad & Seppänen-Järvelä, 2024, s. 13). Monimenetelmällisyyden voidaan ajatella tukevan

ajattelun moninaisuutta, joka edistää osaltaan ymmärryksen syventämistä ja kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa.

Yleisesti eettisten periaatteiden mukaista on tutkimuksessa kunnioittaa tutkittavien ihmisarvoa, yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja muita oikeuksia (Vuori, 2021). Merkittävä ja yleinen eettinen periaate on myös välttää aiheuttamasta tutkittavina oleville ihmisille, yhteisöille ja muille tutkimuskohteille aiheutuvia merkittäviä haittoja, vahinkoja tai riskejä. Tässä opinnäytetyön tutkimuksessa on kunnioitettu kohderyhmän yksityisyyttä toteuttamalla verkkokysely anonyymisti. Henkilötietoja ei kerätty eikä vastauksista voi päätellä vastaajaan liittyviä tietoja. Myös teemahaastattelujen tulokset käsitellään anonyymisti, eikä haastatteluvien henkilötietoja jaeta. Haastateltaville on kerrottu yksityiskohtaisesti tutkimuksen sisällöstä ja tarkoituksesta. Tutkimuksessa pyritään tuottamaan uutta ja merkityksellistä tutkimustietoa asiasta. Tuloksia käsiteltiin huolellisesti ja tarkasti kuvaamaan haastateltavien ajatuksia. Tutkimuksen aineistoa on säilytetty huolellisesti ja se tuhoetaan opinnäytetyön julkaisun jälkeen.

Toimintarajoitteisuuden tai vammaisuuden kokemus on yksilöllinen. Erityisesti yksilöhaastatteluja tehdessä oli tärkeää kiinnittää huomiota aiheen sensitiiviseen käsittelyyn. Haastateltavat saivat mahdollisuuden kertoa ajatuksistaan luottamuksellisessa ilmapiirissä. Haastattelijana pyrin luomaan haastattelutilanteesta mahdollisimman lämminkin ja avoimen. Haastattelut etenivät keskustelunomaisesti, ja keskustelun edetessä saatoinkin kysyä tarkentavia lisäkysymyksiä laajentamaan ymmärrystäni aiheesta.

5 TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Kyselytutkimuksen tulokset

Kyselytutkimuksen tulokset kertovat asiakkaiden näkemyksiä keikkapaikkojen esteettömyydestä. Kyselyssä pyrittiin selvittämään, mitkä asiat keikkapaikoilla ovat hyvin ja missä olisi kehittämisen varaa. Lisäksi kyselyssä selvitettiin, mitkä esteettömyyteen liittyvät keinot näkyvät toimintarajoitteisille asiakkaille ja kuinka ne toimivat. Tutkimuksessa painottuu asiakaskokemus ja esteettömyystietojen saavutettavuus.

Kyselyyn tuli yhteensä 74 vastausta. Vastausten ikäjakauma oli melko tasainen, mutta kuitenkin eniten vastaajia oli ikäryhmässä 41 – 50 vuotta, jonka osuus oli 29,7 % (N=22) vastaajista. Vähiten kyselyyn vastasivat alle 18-vuotiaat, joiden osuus vastaajista oli 8,1 % (N=6). Sukupuolijakauman mukaan naisten osuus vastaajista oli suurin, 79,7 % (N=59), vastaajista miehiä oli 17,6 % (N=13) ja muunsukupuolisia 2,7 % (N=2).

Kyselyssä kartoitettiin vastaajien eri toimintarajoitteita. Tällä pyrittiin havaitsemaan, millä näkökulmalla vastaaja vastaa tuleviin kysymyksiin (Kuvio 1).

Kuvio 1. Vastaajien eri toimintarajoitteet (N=74).

Kuten kuviosta 1 nähdään, vastaajista liikuntarajoitteisten joukko oli suurin ja heidän osuutensa vastaajista oli 68,9 % (N=51). Näkörajoitteisia oli 16,2 % (N=12) ja kuulorajoitteisia 2,7 % (N=2). Muiden vastaajien osuus oli 21,6 % (N=16). Muiden vastaajien joukossa oli mukana erilaisia toimintarajoitteita, joita ei vastausvaihtoehdoissa ollut mainittu. Vaikka tämä tutkimus painottuu liikunta-, näkö- ja kuulorajoitteeseen, on arvokasta kuulla myös muiden toimintarajoitteisten asiakkaiden näkökulmia.

Kyselyssä kartoitettiin myös vastaajilta, mitkä asiat he kokivat onnistuneiksi asioiksi ja kuinka he ovat kokeneet keikkapaikoilla henkilökunnan kohdanneen heidät. Asteikolla 0–10 vastaajien mediaanivastaus oli 9,5. Kyselyyn vastaajat olivat siis sitä mieltä, että he ovat saaneet pääosin hyvää kohtelua asiakaspalvelijoilta. Tätä tukevat myös avoimet vastaukset kysymykseen onnistuneimmista asioista.

Henkilökunta on myös aina ollut minua kohtaan todella ystävällistä kun ovat ulkoa tulleet hakemaan sisälle ja myös kohdelleet seuralaistani aina hyvin.

Henkilökunta suhtautuu positiivisesti ja auttavat. Saattavat hissillä ja kantavat rollaattorin portaat.

Henkilökunnan palvelualltius saa kiitosta!

Avulias henkilökunta, jotka auttoivat pääsemään paremmalle näköyhteydelle lavaa.

Kysymyksessä "Missä asioissa huomaisit kehittämisen varaa" oli myös avoin vastausvaihtoehto. Monet vastaajat kommentoivat fyysisen ympäristön esteettömyyshaasteita. Myös istumapaikkoja toivottiin enemmän sekä hissien puuttuminen on tuottanut haasteita. Myös rappusten kaiteet olivat saaneet parannusehdotuksia. Jonkin verran kommentoitiin myös WC-tiloja, jotka ovat ahtaat tai sijoitettu niin, ettei sinne ole mahdollista esimerkiksi pyörätuolilla liikkua. Pyörätuolikorokkeen/paikan sijainti on usein kaukana lavasta tai syrjäinen, jolloin sieltä on vaikea nähdä lavalle. Olisi myös otettava huomioon se, että kaikki pyörätuolilla liikkuvat henkilöt eivät halua mennä pyörätuolikorokkeelle vaan valitsisivat mieluiten paikan itse. Vastauksissa toivotaan myös parempia opasteita keikkapaikalle.

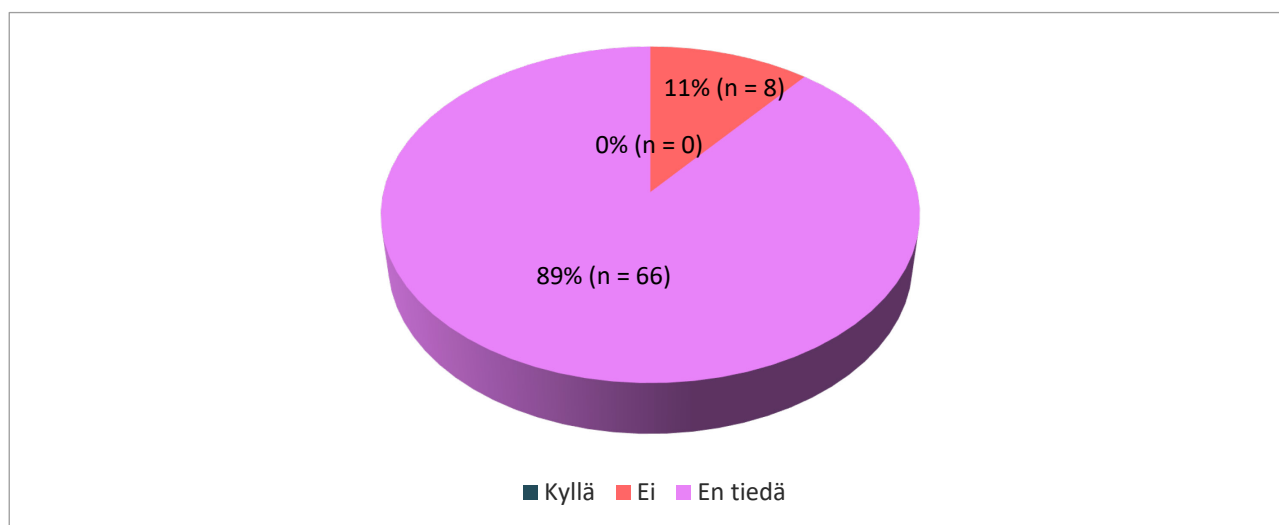
Istumapaikkoja pitäisi olla enemmän

Pyörätuolipaikan sijainti. Sieltä ei näe mitään jos on pienikokoinen/istuu matalalla.

Paikka on täynnä portaita ja pyörätuolilla pääsee ilman kantamista vain takaseinään ja permantotasolle ei ollenkaan.

Useimmat keikat seisomapaikoin jolloin mahdotonta osallistua

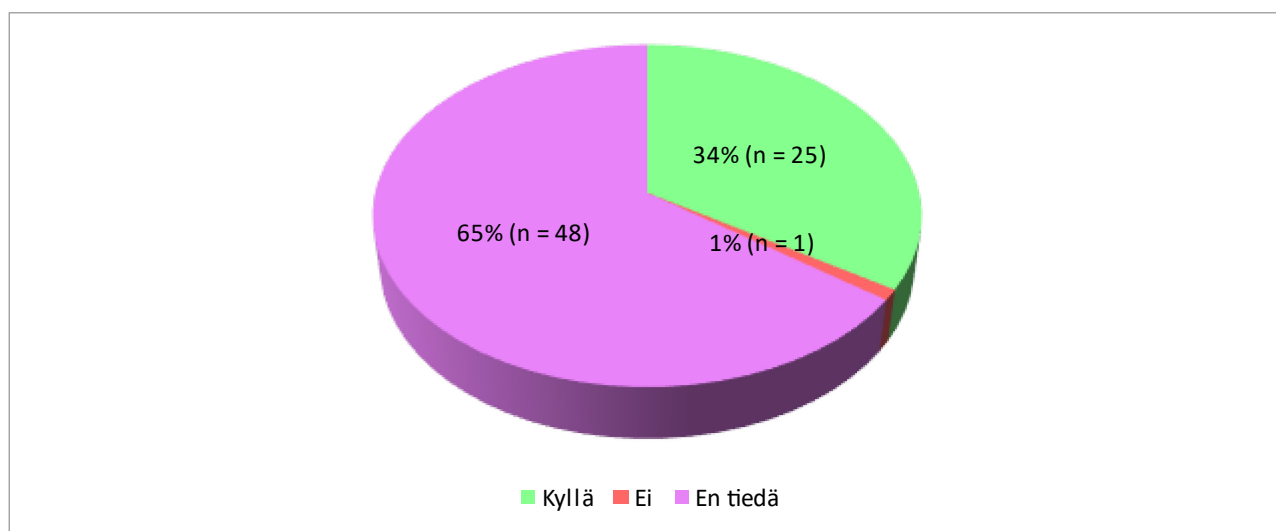
Kyselyssä kartoitettiin sitä, kuinka esteettömyyteen liittyvä informaatio ja ohjeet näkyvät asiakkaille. "Tiedätkö onko keikkapaikalla käytössä induktiosilmukka" -kysymyksen tarkoitus on selvittää, näkyykö tieto induktiosilmukasta asiakkaalle, jos sellainen on (Kuvio 2).

Kuvio 2. Vastaajan tieto induktiosilmukan olemassaolosta keikkapaikalla (N=74).

Kuulorajoitteisista vastanneista kaikki vastasivat kysymykseen "En tiedä". Se on huolestuttavaa, sillä he olisivat juuri se ryhmä, joka induktiosilmukkaa voi tarvita. Kuten kuviosta nähdään, kaikista vastanneista 89,2 % (N=66) vastasi kysymykseen "En tiedä" ja 10,8 % (N=8) vastasi "Ei". Vastaukset ovat huolestuttavia, sillä asiasta ei selvästi ole tiedotettu tai opastettu tarpeeksi selkeästi.

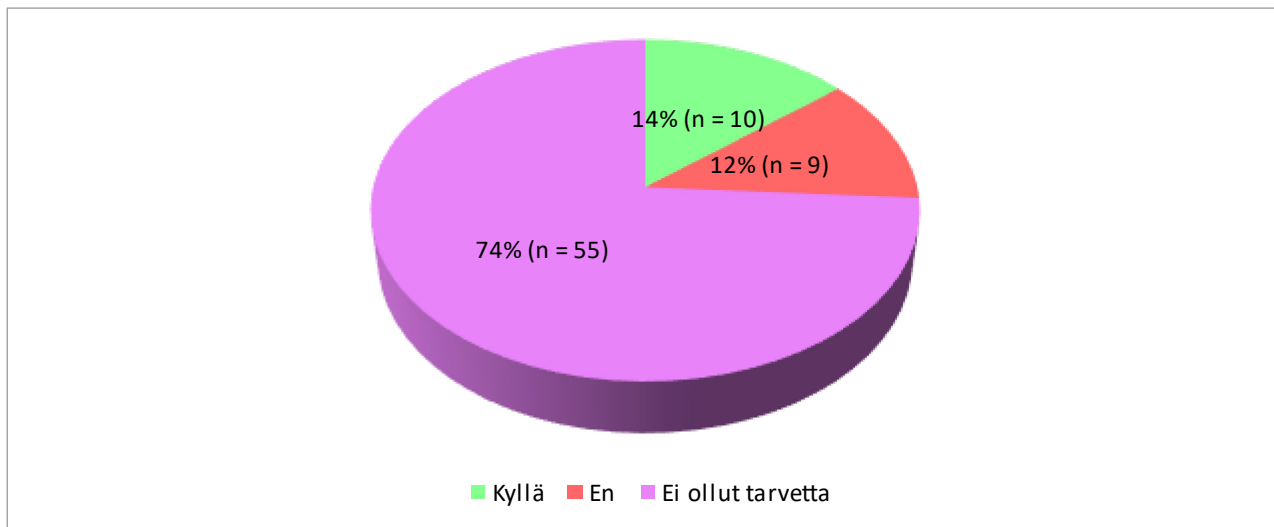
Seuraavaksi kysyttiin “Tiedätkö, onko keikkapaikalla käytössä Turvallisemman tilan periaatteet”, ja sillä oli tarkoitus kartoittaa, onko keikkapaikalla käytössä turvallisemman tilan periaatteet asiakkaan näkökulmasta eli onko informaatio saavuttanut asiakkaan (Kuvio 3).

Kuvio 3. Vastaajien tieto turvallisemman tilan periaatteiden käytöstä keikkapaikalla (N=74).

Kuten kuvio 3 kertoo, 64,9 % (N=48) vastasi “En tiedä”. 33,3 % (N=25) vastanneista vastasi “Kyllä”. Vain noin kolmannes siis tietää keikkapaikalla olevan käytössä Turvallisemman tilan periaatteet ja suurin osa vastanneista ei tiedä. Vastaus kertoo, että osa keikkapaikoista on ottanut nämä käytänteet käyttöön ja tiedottanut siitä selkeästi, mutta on edelleen iso joukko niitä, joilla periaatteet eivät näy selkeästi tai heillä ei ole näitä käytäntöjä käytössään ollenkaan.

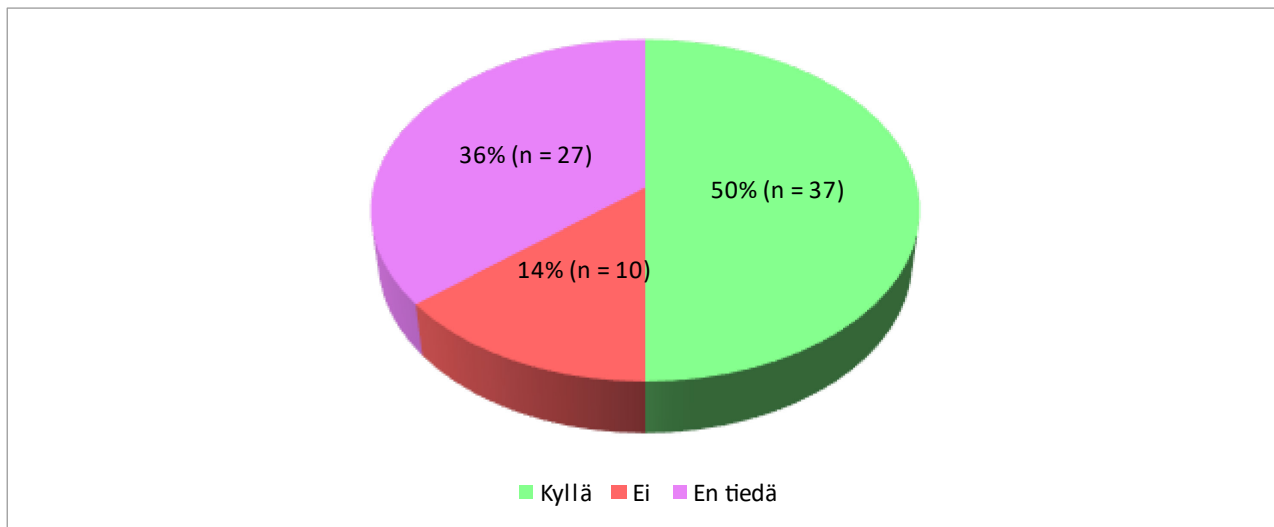
Kysymyksessä 10 kartoitettiin sitä, pääsikö vastaaja katsomaan keikkaa pyörätuolipaikalta tai -korokkeelta (Kuvio 4).

Kuvio 4. Keikan katsominen pyörätuolipaikalta tai -korokkeelta (N=74).

Kuten kuvio 4 kertoo, suurin osa vastaajista eli 74 % (N=55) ei kokenut tarvetta pyörätuolipaikalle. Kuitenkin huolestuttavaa on, että vaihtoehtojen "Kyllä" ja "Ei" vastaajia on lähes yhtä paljon. "Kyllä" vastasi 14 % (N=10) vastaajista ja "Ei" vastasi 12 % (N=9) vastaajista. Vastaus kertoo siitä, että on lähes yhtä paljon ihmisiä, jotka eivät ole päässeet pyörätuolipaikalle, kuin niitä, jotka ovat. Tästä voidaan päätellä, että yhä monissa keikkapaikoissa on puutteita pyörätuolipaikan suhteen. Sitä ei välttämättä ole ollenkaan, tai se ei ole ollut saavutettavissa.

Edellisten kysymysten tapaan seuraavassa kysymyksessä kartoitettiin esteettömyyteen liittyvien tietojen saavutettavuutta. Kysymyksen "Oliko käytössäsi esteetön WC?" tarkoitus on selvittää, oliko tieto esteettömästä WC:stä saavuttanut vastaajan tai oliko keikkapaikalla sellaista ollenkaan (Kuvio 5).

Kuvio 5. Vastaajien tieto esteettömän WC:n olemassaolosta keikkapaikalla (N=74).

Kuvio 5 kertoo, että vain puolet vastaajista (N=37) tiesi esteettömän WC:n olemassaolosta keikkapaikalla. 14 % (N=10) vastasi ”Ei” ja 36 % (N=27) vastasi ”En tiedä”. Tuloksista voidaan päätellä, että yli kolmasosa ei tiennyt, oliko keikkapaikalla esteetön WC. On siis selvää, että tieto esteettömästä WC:stä on jossain määrin puutteellista. Kuvioista nähdään myös, ettei kaikilla keikkapaikoilla ole esteetöntä WC:tä ollenkaan.

Viimeisessä kysymyksessä vastaaja sai kertoa muita ajatuksiaan tai näkemyksiään siitä, mitä keikkapaikoilla voitaisiin tehdä paremmin, jotta koko keikkakokemus olisi miellyttävämpi toimintarajoitteisen henkilön silmin. Vastauksia tuli liittyen fyysisen ympäristön haasteisiin, kuten pyörätuolipaikkoihin ja niiden sijaintiin sekä istumapaikkoihin myös niille, jotka eivät liiku pyörätuolilla, mutta eivät pysty seisomaan koko keikan ajan. Myös kulkuväyliä tulisi muistaa pitää vapaana, jotta liikkuminen olisi helpompaa.

Varmistaa, että invawc ja sinne ja sisällepääsy on esteetön. Varata pyörätuolille tai istumista tarvitsevalle alue lavan eteen sivuun. Mahdollisuus osallistua keikoille kuten vammattomilla.

Pyörätuolipaikka tai koroke olisi hyvä. Edellyttäen että se on sijoitettu järkevästi. Yleensä ne on jossain kauempaja ja sivussa joista nippanappa erottaa/näkee bändin

Huomioidaan kulkuväylät paremmin. Mietitään ratkaisu miten ne pysyisivät vapaina.

Lisäksi vastauksia tuli liittyen siihen, kuinka toimintarajoitteiset asiakkaat kohdataan. Pyörätuolille liikkuvalla asiakkaalla voidaan esimerkiksi tarjota korokepaikkaa, mutta myös antaa mahdollisuus nauttia keikasta siellä missä itse haluaa.

Pyörätuolipaikalle ei pidä pakottaa ketään, joka ei sitä koe tarvitsevansa. Silloin toisille tarpeellinen palvelu muuttuu syrjinnäksi. Yhdenvertaisuuslainkin mukaan pitäisi olla osoittaa tietty vain pyörätuolinkäyttäjää koskeva uhka, jotta syrjintä olisi oikeutettua. Tätä ei monella keikkapaikalla vielä tiedosteta vaan oletetaan, että vammaisen haluaa olla eristyksissä ja piippuhyllyllä eikä eturivissä tai muualla muun yleisön joukossa.

Infoa etukäteen esim verkkosivulla, että mitä mahdollisuuksia on olemassa.

Mahdollisuus varata istumapaikka, paikan nettisivuilla yhteystieto josta tarkistaa esteettömyys ja pyytää mahdollisia erityisjärjestelyjä

Kyselyn tuloksista selviää, että asiakkaiden näkökulmasta olisi toivottavaa, että istumapaikkoihin olisi mahdollisuus myös niillä, jotka eivät kulje apuvälineitä käyttäen. Lisäksi olisi tärkeää, että esteettömyys- ja saavutettavuustiedot olisivat selkeitä ja helposti löydettävissä esimerkiksi keikkapaikan nettisivuilla.

5.2 Haastattelujen tulokset

Haastattelujen myötä oli mahdollista syventyä aiheeseen paremmin tutkimuksen kohde-ryhmän edustajien näkökulmasta. Valittu tutkimusmenetelmä, joka oli teemahaastattelu, toimi hyvin tässä tutkimuksessa, sillä haastattelut olivat keskustelunomaisia, mikä laski haastateltavan kynnystä kertoa omia ajatuksiaan aiheesta vapaammin. Pyrin käyttämään pääkysymyksiä eri muodoissa sen mukaan, mihin suuntaan keskustelu haastattelun aikana eteni. Haastattelujen tulokset olivat monipuolisia, mutta osa johtopäätöksistä oli myös yhteneväisiä. Ensimmäinen haastateltavani oli henkilö, joka liikkuu CP-vammansa vuoksi pyörätuolilla. Kuvaan häntä tässä tutkimuksessa koodilla H1. Toinen haastateltavani oli

kuuro ja viittomakielinen henkilö, kuvaan häntä koodilla H2. Kolmas haastateltavani oli henkilö, joka on ollut koko elämänsä sokea. Käytän haastateltavasta koodinimeä H3.

5.2.1 Liikuntarajoitteisen oikeus valita paikkansa

H1:n mukaan yksi hänelle merkittävin tekijä onnistuneessa keikkakokemuksessa on tieto esteettömästä sisäänkäynnistä ja esteettömistä kulkureiteistä keikkapaikoilla. Hän kokee, että usein hän ei saa tietoa esteettömyydestä helposti ja selkeästi. Keikkapaikkojen nettisivuilta voisi olla selkeämmin ja helpommin saavutettavissa tieto fyysisen ympäristön esteettömyydestä. Jos asiakas joutuu esimerkiksi soittamaan ja selvittämään asiaa itse, voi siitä koitua jopa enemmän kuluja keikkapaikalle. Hän myös toteaa, että viestinnän selkeys on hyvin yksilöllistä. H1:n mukaan selkeää eroa esimerkiksi kaupunkien välillä ei ole, vaan asia on täysin paikasta riippuvainen. Useat keikkapaikat käyttävät erillistä lipunmyyntisivustoa, josta usein puuttuu esteettömyystiedot. Lisäksi tiedot voi olla vanhentuneita, ellei niitä muisteta päivittää ajankohtaisiksi.

H1:n mukaan asiakaspalvelutilanteessa hän on joutunut huomauttamaan esimerkiksi tiskillä, että asiakaspalvelija voi puhua suoraan hänelle eikä hänen avustajalleen. H1 kertoo, että pienemmillä keikkapaikoilla hän toivoisi saavansa mennä eturiviin siinä missä muutkin asiakkaat. Hän jopa kertoo törmänneensä tilanteisiin, jossa pyörätuolilla liikkuva henkilö on poistettu kokonaan keikkapaikalta, kun tämä on vaatinut päästä eturiviin katsomaan esitystä. Kyseessä on ihmisoikeusrikos eikä näin saisi toimia.

Se vähän riippuu, toki tota niinku että kyllä mä haluaisin ehkä niinku ravintolassa ja tommoisessa pienemmissä niin mä tykkään eturivin paikasta . . . mä oon niinku työni puolesta törmännyt siihen, että ihan oikeasti heitetään pihalle, jos mennään vaatimaan että haluan eturiviin ja sehän ei saa, siis millään tavalla mennä niin koska se on niinku laillisesti ihmisoikeuden rikkomista, sä saat ottaa riskin ja mennä eturiviin ihan siinä missä muutkin. (H1)

Haastattelussa keskusteltiin muun muassa siitä, että tulisi olla jokaisen henkilökohtaisesti arvioitavissa, missä kohtaa yleisöä haluaa olla ja onko se turvallista. Ulkopuolinen henkilö

ei voi sitä toisen puolesta määrittää, varsinkin kun kyseessä on toimintarajoitteinen asiakas. Lähtökohtaisesti tulisi aina kysyä henkilöltä itseltään, mitä mieltä tämä asiasta on.

Kaikissa haastatteluissa tuli ilmi yksilöllisyys: toimintarajoitteiset asiakkaat tulisi kohdata livealalla yksilöllisinä asiakkaina ja ennen kaikkea ihmisinä siinä missä muutkin. Esimerkiksi H1:n kanssa keskustellessa tuli esille pyörätuolikorokkeen käyttö. Se voi olla joillekin pyörätuolin käyttäjille se mieluisin paikka nauttia keikasta, mutta asiakkaita ei voi sinne pakkota. Yhtä lailla pyörätuolin käyttäjällä on oikeus valita, missä keikkaa haluaa seurata, niin kuin muillakin asiakkailla. Pyörätuolikoroke voi usein olla sijoitettu melko kauas lavasta, jolloin näkyvyys heikkenee ja pyörätuolilla liikkuva asiakas voi hyvinkin mahdollisesti haluta päästä lähemmäs lavaa nauttimaan keikasta.

5.2.2 Vammaiset taiteilijat yhdenvertaisina esiintyjinä

H2 on myös ahkera keikka- ja kulttuuritapahtumissa kävijä. Hän kertoo kuuroutuneensa 3-vuotiaana. Hän kertoo muistavansa, että lapsena käydessään musiikkitapahtumissa hän ei saanut selvää laulujen sanoista, mutta tunsikin kuitenkin basson ja eri rytmejä. Siihen aikaan ei ollut tulkkeja käytössä, jotka olisivat voineet tulkata laulujen sanat. H2 kertoo, että hän ei aikaisemmin ollut niin kiinnostunut edes laulujen sanoituksista, mutta nyt tulkkauksen myötä on alkanut kiinnostumaan siitä, mitä eri sanoituksilla viestitään.

H2 on iloinen siitä, että viittomakielisyys on saanut positiivista näkyvyyttä esimerkiksi UMK-kilpailussa ja viittomakielisiä artisteja on otettu enemmän mukaan musiikkitapahtumiin ja -ohjelmiin. Tämä näkyi myös esimerkiksi Coldplayn keikalla Suomessa, jossa viittomakieliset artistit viittoivat keikan. H2 kertoo kohtaavansa keikoilla käydessään esimerkiksi sitä, että uteliaat ihmiset alkavat kuvaamaan tulkkeja. Tulkit eivät välttämättä halua tulla kuvatuiksi, vaikka H2 kertoo ymmärtävänsä ihmisten uteliaisuuden.

H2 kertoo positiivisesta kokemuksestaan keikalla, jossa hänellä oli mukanaan kaksi tulkkia, sekä viittomakielen tulkki että kirjoitustulkki. Kirjoitustulkin avulla hän pystyi seuraamaan kappaleiden sanoituksia ja viittomakielen tulkki taas viittoi esimerkiksi toisten kanssa

käytyjä keskusteluja. Etenkin nopeatempoisessa musiikissa kirjoitustulkkaus toimii H2:n mukaan hyvin, sillä viittomakielen tulkki ei välttämättä ehdi tulkata kaikkia kappaleen sanoja ja esimerkiksi murre sanat tai spesifimmät ilmaukset voivat aiheuttaa haasteita.

H2 mainitsee turvallisemman tilan periaatteiden viestimisen erittäin tärkeäksi ja turvallisuutta luovaksi tekijäksi.

Mä oon huomannut että nykyään käytetään paljon sitä turvallisemman tilan periaatteita ja mä tykkään siitä ideologista ja jotenkin mä tykkään siitä, se antaa mulle semmoisen miten se nyt sanoisi, positiivisen viestin siitä keikkapaikasta ja mulle annetaan lupaus että mun ei tarvitse jännittää siellä että millä tavalla muhun tai vaikka mun tulkkiin suhtaudutaan.

Muiksi hyviksi käytännöiksi hän mainitsee esimerkiksi artisteille tarkoitetun hiljaisen tilan ja saavutettavuusraiderin, jossa artistit voivat kertoa omista erityistarpeistaan. Turvallisuuteen liittyen H2 ilmaisee huolensa siihen, osataanko onnettomuuden tai muun tilanteen tapahtuessa hänet kohdata henkilökunnan toimesta, jos yhteistä kieltä tai tulkkia ei ole. Henkilökunnan kouluttaminen tällaisiin tilanteisiin on erityisen tärkeää.

Yleisellä tasolla H2:n mukaan esteettömyyttä voitaisiin kehittää ottamalla koulutuksiin mukaan vähemmistöryhmien edustajia, jotta saadaan suoraan tietoa aiheesta. Visuaaliset saavutettavuus- ja esteettömyysinformaatiot olisivat myös hyvä lisä keikkapaikkojen nettisivuille, jotta asiakas voisi nähdä paremmin, minkä näköinen paikka on. Vähemmistöryhmiä edustavia artisteja ja taiteilijoita voisi ottaa myös enemmän mukaan tapahtumien ohjelmistoihin ja tuoda heitä enemmän esille. Erilaista näkökulmaa toisi H2:n mukaan myös se, että päätökset esiintyjistä tekisi työryhmä, johon kuuluu myös vammaisia tai muiden vähemmistöryhmien edustajia. Silloin ohjelmistosta tulisi todennäköisesti moninaisempi ja inklusiivisempi, ja se lisäisi vähemmistöryhmiin kuuluvien artistien itsevarmuutta ja kuulumisen tunnetta. Suomessa tällaista näkee vielä suhteellisen vähän, ja yleisemmin tapahtumien ”line-upit” sisältävät lähinnä tunnetuimpia eturivin artisteja.

Muita yksittäisiä keinoja viittomakielisten ja kuulorajoitteisten huomiointiin H2 mainitsee esityksen tekstityksen, joka voisi näkyä esimerkiksi valkokankaalla. Lisäksi joissain

teattereissa on käytössä tekstityssovellus, jonka avulla voi lukea puhelimesta esityksen vuorosanat. H2 pohtii, voisiko samanlainen toimia myös keikoilla. Tekstitys auttaa myös huonokuuloista, joka ei käytä viittomakieltä.

5.2.3 Vammaisen ihmisen kohtaaminen

H3:lla on sairaus, joka aiheuttaa sokeuden. Hänellä on kokemusta keikkapaikoista niin asiakkaan kuin artistinkin näkökulmasta. Hän kertoo kulkevasa mielellään paljon yksin, mutta vieraassa paikassa on hyvä olla myös avustaja mukana. Tutuilla keikkapaikoilla reitit ovat usein yksinkertaisempia, mutta esimerkiksi festivaaleilla liikkuminen on jo huomattavasti vaikeampaa muun muassa pitkien välimatkojen vuoksi. Silloin avustajan merkitys kasvaa.

Artistin näkökulmasta H3 mainitsee, että hänelle tärkeää on päästä tutustumaan keikkapaikkaan etukäteen, ja se yleensä tapahtuu soundchekin yhteydessä. Joillain keikoilla voi kuitenkin olla tilanne se, että lavalle mennään suoraan, jolloin operointi lavalla on vaikeampaa. H3 kertoo arvostavansa, jos hän saa etukäteen käydä läpi, mistä suunnasta lavalle mennään ja kuinka liikkuminen siellä toimii.

H3 ei halua peitellä sokeuttaan, vaan ajattelee, että tieto auttaa ihmisiä ymmärtämään. Hänen mukaansa siinä saattaa kuitenkin olla vaara, että ihmiset lähtevät säälimään ja loke-roimaan ihmistä, mikä ei auta normalisoimaan tilannetta. H3 mainitsee, että hän voi esimerkiksi käydä lavalla valkoisen kepin kanssa, mutta ei tee asiasta ”numeroa”.

Niin mä henkilökohtaisesti olen tykännyt siitä, että siitä ei tehdä minkäänlaista isompaa numeroa vaan kysytään ystävällisesti, että tarvitsetko sä jotain niinku ekstra apua? (H3)

Hän kertoo käyttävänsä toisinaan valkoista keppiä myös siihen, että se viestii muille ihmisille sokeudesta. Tutussa ympäristössä hän usein liikkuu ilman apuvälineitä. H3 kertoo tilanteista, jossa hänellä ei ole ollut apuvälineitä eivätkä ihmiset ole ymmärtäneet hänen sokeuttaan, mikä on johtanut siihen, ettei hän ole saanut palvelua.

H3 toivoisi ihmisiltä enemmän ymmärrystä ja sitä, että ”kaikki lähtisivät samalta viivalta”. Valitettavasti se ei kaikissa paikoissa tapahdu, vaan ennakkoluulot voivat vaikeuttaa ihmisten kanssa keskustelemista ja kohtaamista.

Ja sen takia mä oon semmoisista jutuista tarkkana, koska ne on tavallaan sitten tosiaan niin helposti pois siitä kaikesta muusta tekemisestä. Enkä mä ole mikään sokko symboli. Mä haluan että jengiä kiinnostaa se mun musa eikä se että minkä takia mulla on lasit päässä. (H3)

Hän on kokenut keikkapaikoilla niin hyvää kuin huonoakin kohtelua henkilökunnan ja muiden ihmisten toimesta. H3 kertoo, että ihmiset eivät aina ole ymmärtäneet sokeutta ja hän on saanut osakseen myös loukkaavaa käytöstä. Hän kokee, että on saanut eriarvoista kohtelua sen mukaan, saapuuko paikalle esiintyjänä vai asiakkaana. Artistina hänet on kohdattu paremmin kuin yleisön joukossa.

H3 korostaa, että hän mielellään pyytää apua, jos sitä tarvitsee, mutta ei halua henkilökunnan alkavan varomaan häntä tai kohtelevaan eri tavalla. H3:n mukaan ystävällisesti voi kysyä, tarvitsetko apua, ja se usein riittää. H3 toteaa, että jos asiaa aletaan paisuttelemaan ja surkuttelevaan, voi asianosaiselle jäädä sellainen olo, että on muiden mielestä ”friikki” tai erikoinen. Ihmisten kohtaaminen on taito, jota voisi ainakin asiakaspalvelutyössä korostaa enemmän. H3 toteaa, että riippuu myös paljon ihmisestä ja henkilökemioista, kuinka kohtaaminen onnistuu.

Haastattelussa nousi ilmi, että henkilökunnan kouluttamisessa voi haasteita aiheuttaa se, että usein keikkapaikoilla henkilökunta voi olla vaihtelevaa ja töissä on myös freelancereita ja keikkatyöläisiä. Tällöin esimerkiksi saavutettavuus- ja esteettömyysohjeet eivät välttämättä ole kaikkien tiedossa. H3 mukaan yleisimpiä vaaratilanteita voivat aiheuttaa muun muassa vaikeakulkuiset reitit lavalle ja jyrkät portaat tai iso pudotus lavan takana maahan. Olisi tärkeä kiinnittää enemmän huomiota turvallisuuteen, sillä se hyödyttäisi ihan kaikkia artisteja.

H3 toivoisi ihmisten kohtaamiseen enemmän ymmärrystä. Vaikka ihmisellä olisi toimintatavoitteita tai vammoja, hän on kuitenkin ihan normaali ihminen ja kaipaa normaaleja asioita.

Lähtökohtaisesti ne on kuitenkin normaaleja ihmisiä ja ne kaipaa normaaleja asioita ja että tavallaan siinä, että se se musta on henkilökohtaisesti jotenkin rasittavinta, että kun asioista tehdään silleen tarpeettoman iso numero. (H3)

H3 muistuttaa, että myös vammaiset ihmiset ovat yksilöitä ja silloin on hyvä muistaa, että myöskään heidän tarpeensa eivät ole samanlaisia. Tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, kuinka voi palvella ihmistä eikä koko vähemmistöryhmää. Keikkapaikkoihin liittyvien H3 toivoisi, että heillä olisi joku ihminen artisteja vastassa, joka esittelisi paikat ja jolle voisi kertoa, jos on erityistarpeita tai muuta huomioitavaa.

Niin kuin aiemmissakin haastatteluissa tuli ilmi, olisi hyvä osallistaa toimintarajoitteisia ihmisiä esimerkiksi henkilökunnan kouluttamiseen, sillä heidän on se kokemus ja tieto aiheesta. Asiantuntijuus olisi erityisen tärkeää, kun puhutaan tästä aiheesta. H3 kokee, että keskustelun herättäminen olisi tehokkaampi keino esteettömyyden edistämiseen kuin se, että olosuhteita muutettaisiin yksittäiselle ihmiselle sopivammaksi. Toki esimerkiksi vaaranpaikkojen vähentäminen lavalla hyödyttäisi ihan kaikkia, mutta jos olosuhteita muutetaan yksittäisen ihmisen takia merkittävästi, eivät samat ratkaisut välttämättä toimi muilla.

5.3 Johtopäätökset

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että keikkapaikoilla on edelleen näkyviä puutteita esteettömydessä ja toimintarajoitteisten asiakkaiden kohtaamisessa. Tuloksista nousi eniten esiin fyysisen ympäristön haasteet, kuten esimerkiksi pyörätuolipaikan puuttuminen tai huono sijainti, korkeat portaat, tilojen ja kulkuväylien ahtaus sekä esteettömän WC:n puuttuminen. Fyysistä ympäristöä on mahdotonta muokata täysin kaikille sopivaksi, sillä tarpeet ovat yksilöllisiä eivätkä kaikki ratkaisut toimi kaikilla. Joka tapauksessa esimerkiksi esteettömän WC:n tulisi löytyä jokaiselta keikkapaikalta ja erilaisiin turvallisuusriskeihin olisi syytä puuttua kaikkien asiakkaiden vuoksi.

Tuloksista voidaan päätellä, että jo pienet muutokset voivat helpottaa toimintarajoitteisten asiakkaiden keikkakokemusta merkittävästi. Usein esteettömät ratkaisut ovat hyödyllisiä muillekin asiakkaille ja tekevät asiakaspolusta sujuvamman. Esimerkiksi selkeät ja helposti

saavutettavissa olevat esteettömyystiedot keikkapaikan verkkosivuilla ovat pieni teko, mutta niillä on suuri merkitys asiakkaalle. Jokaista asiakasta, joka on tulossa ensimmäistä kertaa uuteen keikkapaikkaan, helpottaa tieto siitä, kuinka sinne saavutaan ja minkälainen tila on.

Fyysisten haasteiden lisäksi ehkä jopa merkittävämpää olisi se, kuinka toimintarajoitteisuuden suhtaudutaan. Erityisesti haastattelujen tuloksissa korostui se, että ennakkoluuloja ja negatiivista asenneilmapiiriä on edelleen havaittavissa harmittavan paljon myös keikkapaikoilla. Merkittävää alueellista eroa sillä ei ole, vaan ilmiö näkyy ihan koko Suomessa. Eri-laisten ihmisten kohtaamiseen tarvittaisiin yhä enemmän ymmärrystä ja empatiaa. Kaikkia ihmisiä tulisi kohdella tasa-arvoisesti ja kunnioittavasti, huolimatta siitä onko ihmisellä jokin vamma vai ei. Etenkin asiakaspalvelutyössä sosiaaliset taidot korostuvat, sillä työ vaatii ihmisten kohtaamista päivittäin. Sen vuoksi olisi tärkeää, että keikkapaikoillakin kiinnitettäisiin huomiota siihen, että henkilökunta osaa palvella asiakkaita ennakkoluulottomasti.

Ennakkoluuloja voitaisiin purkaa muun muassa aiemmin mainituilla henkilöstökoulutuksilla, jotka ohjaisivat ihmiset, joilla on omaa kokemusta toimintarajoitteisuudesta. Vammaisuuden stigmaa voitaisiin poistaa myös sillä, että vähemmistöryhmiin kuuluvia artisteja nostettaisiin enemmän esille erilaisissa musiikkitapahtumissa ja -paikoilla. Moninaisuutta edustavat artistit ansaitsevat myös paikkansa lavalla ja valokeilassa.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, mikä on esteettömyyden nykytilanne suomalaisilla keikkapaikoilla toimintarajoitteisten asiakkaiden näkökulmasta sekä kuinka ilmi tuleviin haasteisiin voitaisiin vastata. Opinnäytetyöni aihe valikoitui oman kiinnostuksen sekä toimeksiantajan kanssa käydyn keskustelun perusteella. Keikkapaikkojen esteettömyydestä ja saavutettavuudesta on ollut viime vuosina enemmän keskustelua tapahtuma-alalla, mutta tutkimuksellista näkökulmaa asiaan on vähän. Yleisöjen moninaistumisen myötä myös erilaisten yleisöjen kohtaamiseen tarvitaan enemmän tietoa ja ymmärrystä.

Opinnäytetyön tutkimus tavoitti asiakasrajapinnan ja tutkimuksen kysymyksiin saatiin vastauksia kohderyhmältä, joten siltä osin tavoitteet täyttyivät. Tuloksista löytyi tärkeitä ajatuksia aiheeseen liittyvään keskusteluun, mutta myös konkreettisia ratkaisuja esteettömyyden kehittämiseen. Tuloksista nousi erityisen vahvana fyysisten esteettömyysratkaisujen lisäksi esimerkiksi henkilöstökoulutukset keikkapaikoilla ja livealalla, koulutusten vetäjän asiantuntijuus huomioiden. Ennakkoluulojen purkaminen ja negatiivisen asenneilmapiirin muuttaminen olisi koulutusten tärkein tavoite.

Esteettömyyden kehittämiseen liittyviä ratkaisuja olisi myös keikkapaikkojen esteettömyystietojen lisääminen ja tarkentaminen. Useilla keikkapaikoilla tietoja ei vielä löydy tai ne ovat puutteellisia. Myös muita ratkaisuja, kuten tekstityssovelluksen käyttämistä voitaisiin tulevaisuudessa kehittää eteenpäin. Vaikka fyysisen rakennuksen muuttaminen kaikille sopivaksi on hankalaa, voisi yksittäisiä ratkaisuja keikkapaikan omien resurssien puitteissa kokeilla.

Valitun aiheen vuoksi koin tärkeäksi tuoda nimenomaan niiden asiakkaiden näkemyksiä esille, jotka esteettömyyttä eniten tarvitsevat. Heillä on se suoran käden tieto siitä, mitkä asiat ovat toimivia ja mitkä asiat ovat puutteellisia. Toimintarajoitteisilla asiakkailla itsellään on arvokas kokemus ja näkemys siitä, millä tavoin näihin ongelmiin voidaan puuttua.

Opinnäytetyön aiheen valinnassa minua kiinnosti erityisesti moninaisuuden teema. Haasteita oli kuitenkin opinnäytetyön aiheen rajaamisessa, mutta moninaisuus on niin laaja

käsite, että rajaaminen oli välttämätöntä. Rajaaminen toimintarajoitteisiin asiakkaisiin ja vielä tarkemmin liikunta-, näkö- ja kuulovammaan perustui näkemykseeni aiheen ajankohtaisuudesta ja tarpeellisuudesta. Kulttuurituottajana minua aluksi hieman jännitti hypätä aiheeseen, josta minulla ei ole omakohtaista kokemusta tai tietämystä. Prosessin aikana aiheeseen perehtyminen lisäsi kuitenkin kiinnostustani aiheeseen entisestään, ja myös positiiviset kommentit aiheen merkityksellisyydestä lisäsivät tunnetta siitä, että olin valinnut aiheen oikein.

Opinnäytetyöprosessi eteni lopulta hyvin, vaikka jäin hieman jälkeen alkuperäisestä aikataulusuunnitelmastani. Koen kuitenkin, että minulla oli riittävästi aikaa tutkimuksen toteuttamiseen ja aineiston keruuseen sekä sen raportointiin. Opinnäytetyön tutkimuksessa olen erityisen tyytyväinen siihen, että kyselytutkimus tavoitti suuremman määrän kohderyhmääni kuin olin aluksi ajatellut. Kohderyhmäni oli rajattu toimintarajoitteisiin asiakkaisiin, joten olin epävarma siitä, tavoittaako kyselytutkimukseni riittävän määrän kohderyhmääni. Myös teemahaastatteluihin olen tyytyväinen, sillä haastateltavani toivat esille erilaisia näkökulmia, jotka syventävät ymmärrystä aiheesta. Haastateltavani toimivat erilaisissa rooleissa kulttuurialalla, mikä entisestään lisäsi näkemysten ja kokemusten moninaisuutta. Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuudessaan opettavainen ja laajensi myös omia näkemyksiäni valitsemastani aiheesta.

LÄHTEET

Alvarado, K.G. (2022). Accessibility of music festivals: a British perspective. *International Journal of Event and Festival Management*, 13(2), 203–218.

<https://doi.org/10.1108/IJEFM-12-2020-0082>

Assulin, J., Gorschkow, E., Holopainen, N., & Lahermaa, A. (i.a.). *Turvallisempi tila*. Monikulttuurinen.Fi. <https://monikulttuurinen.fi/turvallisempi-tila/>

Club Liberte. (2025). *Miksi livemusiikki on niin voimakas kokemus?* <https://clubliberte.fi/2025/03/05/miksi-live-musiikki-on-niin-voimakas-kokemus/>

Heikkilä, T. (2014). *Tilastollinen tutkimus*. Edita oppiminen.

Kivi, M. (2024). *Kaikille sopiva suunnittelu rakennetussa ympäristössä*. (Ympäristöministeriön julkaisuja 2024:12). Ympäristöministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165536/YM_2024_12.pdf;jsessionid=7A3CDEEAAE4AFF8598BD30C26D311934?sequence=1

Kortelainen, J., Koivula, N., Koski, N., Oosi, O., Kivi, M., & Tamminen T. (2024). *Esteettömyysasetuksen toimivuusarviointi*. (Ympäristöministeriön julkaisuja 2024:16). Ympäristöministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165634/YM_2024_16.pdf;jsessionid=7A0D0AFEC2ED9B122A701F24F81E0364?sequence=1

Kuuloavain.fi. (i.a.). *Kuulovammojen syitä*. <https://www.kuuloavain.fi/info/kuulo-ja-kuulovammat/kuulovammojen-syita/>

Kuuloliitto. (i.a.). *Kuulovammat*. <https://www.kuuloliitto.fi/kuulovammat/>

Kulttuuria kaikille -palvelu. (2025). *Turvallisemman tilan periaatteet*. <https://www.kulttuuriakaikille.fi/tietoa-meista-turvallisemman-tilan-periaatteet>

- Kurppa, A. (i.a.). *Saavutettavuus*. Invalidiliitto.
<https://www.invalidiliitto.fi/esteettomyys/tietoa-esteettomyydesta-ja-saavutettavuudesta/saavutettavuus>
- Lappalainen J. (i.a.). *Kuntoutuksen monet muodot*. Suomen CP-liitto. <https://cp-liitto.fi/kuntoutus-pahkinankuoressa/>
- LiveFIN. (2025). *Tietoa LiveFINin toiminnasta*. <https://livefin.fi/toiminta/>
- LiveFIN. (2024) *Elävän musiikin toimialatutkimus 2023* [sähköinen tietoaaineisto].
<https://livefin.fi/wp-content/uploads/Elavan-musiikin-toimialatutkimus-2023.pdf>
- Ma, G. Y.K. (2024). An ecological approach to self-reflections on the inaccessibility of arts and cultural activities to wheelchair users. *Routledge Taylor & Francis Group*, 39(5), 1276–1296. <https://doi.org/10.1080/09687599.2022.2142522>
- Malm, M., Matero, M., Repo, M. & Talvela, E.-L. (2006). *Esteistä mahdollisuuksiin: Vammaistyön perusteet*. (2.p.). Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Mehiläinen. (i.a.). *CP-vamma*. <https://www.mehilainen.fi/neurologi/cp-vamma>
- Meritähti-Lustig, L. (i.a.). *Rakentamislaki sujuvoittaa rakentamista ja edistää päästövähennyksiä ja kiertotaloutta*. Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/rakentamislaki>
- Muotio, L. (2022). *Teemahaastattelu tutkimusmenetelmänä*. Muotoilu.info.
<https://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/teemahaastattelu-tutkimusmenetelmana/>
- Näkövammaisten liitto. (2024). *Näkövammaisuus*.
<https://www.nakovammaistenliitto.fi/fi/nakovammaisuus>
- Selovuo, K. (2019). *Saavutettavuusopas*. Seloit.
- Suomen CP-liitto. (i.a.). *Cp-vamma*. <https://cp-liitto.fi/cpvamma/>

Tahkokallio, P. (i.a.). *Tosi maailma käytettäväksi ja saavutettavaksi*. Jyväskylän yliopisto
<https://appro.mit.jyu.fi/essikurssi/dfa/t2/>

Tamminen, T., Alinikula, P., Hagerlund, T., & Lindroth, M. (2017) 2. *Mitä on saavutettavuus, mitä sillä saavutetaan ja ketkä siitä hyötyvät?* Suomen Kuntaliitto.

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/saavutettavuusopas/2-mita-on-saavutettavuus>

Tawast, S., & Leinonen, R. (2024). *Suuri valhe vammaisuudesta*. Tammi.

Terveyskylä. (2019). *Näkövammaisuus*.

<https://www.terveyskyla.fi/silmasairaudet/tietoa/nakovammaisuus>

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä 241/2017. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2017/241>

Vuori, J. (2021). Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Tutkimusmenetelmien verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta (i.a.). *Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta*.

<https://www.yvtltk.fi/fi/>

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1325>

Åkerblad, L., & Seppänen-Järvelä, R. (2024). *Monimenetelmäinen tutkimus*. Gaudeamus.

LIITTEET

Liite 1 Kyselytutkimus

Liite 2 Haastattelukysymykset

Liite 1 Kyselytutkimus

Kuinka toimintarajoitteisuus huomioidaan keikkapaikoilla Suomessa?

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

Tämän kyselyn tarkoitus on kartoittaa suomalaisten keikkapaikkojen esteettömyyteen liittyviä haasteita ja ongelmia asiakkaiden näkökulmasta. Esteettömyys ja saavutettavuus ovat tärkeitä ja ajankohtaisia teemoja myös livealalla ja kyselyn tavoitteena on selvittää mitä haasteita keikkapaikoilla on tällä hetkellä ja kuinka näihin haasteisiin voitaisiin vastata.

Kysely toteutetaan osana Kulttuurituotannon opiskelijan opinnäytetyön tutkimusta ja opinnäytetyön toimeksiantajana toimii LiveFIN ry. Kyselyyn vastanneiden kesken arvotaan 20€ arvoinen lahjakortti Tiketti -lippukauppaan. Voit halutessasi osallistua arvontaan jättämällä sähköpostiosoitteesi kyselyn lopussa. Kyselyn tulokset julkaistaan niin, ettei yksittäistä vastaajaa pysty tunnistamaan, eikä yhteystietoja yhdistetä vastauksiin. Arvonnan tietosuojaselosteeseen voit tutustua [täällä](#). Kyselytutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Kyselyyn vastaaminen vie noin 10 minuuttia. Voit halutessasi vastata kyselyyn useamman kerran valitessasi eri keikkapaikan. Jos sinulla on kysyttävää tutkimuksesta, voit ottaa yhteyttä sähköpostitse: sanni.suortti@seamk.fi.

Kiitos vastauksista jo etukäteen.

1. Valitse keikkapaikka, jonka perusteella vastaat seuraaviin kysymyksiin. *

Kuudes linja

Tavastia

Pato Klubi

Möysän Musaklubi

Painohalli

Apollo A Live Club

G Livelab

Vastavirta -klubi

Tanssisali Lutakko

Kerubi

Sawohouse Underground

45 Special

Rytmikorjaamo

2. Ikä? *

alle 18 vuotta

18 - 30 vuotta

31- 40 vuotta

41 - 50 vuotta

51 - 60 vuotta

yli 60 vuotta

3. Sukupuoli? *

Mies

Nainen

Muunsukupuolinen

En halua vastata

4. Mikä toimintarajoite sinulla on? *

Liikuntarajoite (esim. pyörätuolin käyttö, kävelyvaikeudet)

Näkörajoite (esim. sokeus, heikkonäköisyys)

Kuulorajoite (esim. kuurous, kuulon heikkeneminen)

Muu, mikä?

5. Kuinka hyvä kokemus sinulle jäi keikkapaikasta esteettömyyden näkökulmasta? Asteikko 0–10 *

Huono 0–10 Erinomainen

6. Mitkä asiat olivat mielestäsi onnistuneita esteettömyyden näkökulmasta? *

7. Missä asioissa huomasit kehittämisen varaa? *

8. Kuinka hyvin arvioisit henkilökunnan huomioineen sinut? Asteikko 0–10. *

Palvelu oli erittäin huonoa. 1–10 Sain erinomaista palvelua.

9. Oliko sinulla mukanas avustaja tai opaskoira? *

Kyllä, avustaja

Kyllä, opaskoira

Ei kumpaakaan

10. Pääsitkö katsomaan keikkaa pyörätuolipaikalta tai -korokkeelta? *

Kyllä

En

Ei ollut tarvetta

11. Oliko keikkapaikalla käytössä induktiosilmukka? *

Kyllä

Ei

En tiedä

12. Tiedätkö, oliko keikkapaikalla käytössä turvallisemman tilan periaatteet? *

Kyllä

Ei

En tiedä

13. Oliko käytössäsi esteetön WC? *

Kyllä

Ei

En tiedä

14. Mitä mielestäsi keikkapaikoilla voitaisiin tehdä paremmin, jotta keikkakokemus olisi toimintarajoitteisen henkilön silmin entistä miellyttävämpi?

15. Osallistu arvontaan jättämällä sähköpostiosoitteesi tähän. Vastanneiden kesken arvotaan 20€ arvoinen lahjakortti Tiketti -lippukauppaan.

Sähköposti

Liite 2 Haastattelukysymykset

1. Mitkä ovat sinulle tarpeellisia keinoja keikkakokemuksen onnistumiseen?
2. Kuinka koet, että sinut on kohdattu keikkapaikoilla henkilökunnan toimesta?
3. Onko mielestäsi esteettömyyteen liittyvät ohjeistukset olleet selkeitä ja helposti saatavilla?
4. Minkälaisia epäkohtia tai kehittämisen tarpeita olet huomannut keikoilla ollessasi?
5. Mitä liveala tai LiveFIN ry voisi tehdä, jotta toimintarajoitteet voitaisiin huomioida entistä paremmin?
6. Muita ajatuksia aiheeseen liittyen?